

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte
Sākumskolas skolotāja ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā

**Skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās
sākumskolā
BAKALAURA DARBS**

Autore: Baiba Pētersone

Studentu apliecība Nr.: 18024

Darba vadītājs

Dr.paed.

docente

Ligita Stramkale

Akadēmiskais amats

Zinātniskais /
akadēmiskais grāds

Vārds, uzvārds

Paraksts

Cēsis 2022

ANOTĀCIJA

“Skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās sākumskolā” šī tēma tika izvēlēta, izvērtējot mūzikas stundu problēmas, kā arī iesaistot pamatkompetenču veidošanās norisi mūzikas stundās. Mūzikas stundas tiek uztvertas par ļoti radošām un nepieciešamām, bet pašām mūzikas stundām netiek, tomēr, pievērsta pilnvērtīga uzmanība. Darba mērķis ir teorētiski analizēt un praktiski pārbaudīt kā notiek pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās.

Teorētiskajā daļā tiek aplūkotas galvenās pamatkompetences, to definējums, iedalījums, kā arī dažādu autoru viedokļi un atziņas par pamatkompetencēm. Tiek izpētītas pamatkompetenču sekmēšanās nozīmes un nepieciešamība.

Darbā apskatīta skolēnu pamatkompetenču veidošanās iespējas mūzikas stundās sākumskolā, kā arī izvērtētas iespējas vērtēt muzikālās darbības. Aplūkoti uzdevumi, metodes un kritēriji, pēc kuriem būtu ieteicams vērtēt pamatkompetenču veidošanās līmeni mūzikas stundās sākumskolā.

Empīriskais pētījums, kurā noskaidrota pašreizējā situācija, mūzikas stundās sākumskolā, saistībā ar pamatkompetenču veidošanos, izzinot skolēnu veiktos mūzikas uzdevumus. Tiek izstrādāti kritēriji, pēc kuriem būtu iespējams vērtēt pamatkompetenču veidošanos mūzikas stundās sākumskolā, kritēriji tiek pielietoti veicot izmēģinājuma darbību.

Atkārtota empīriskā pētījumā tiek piedāvāti tie paši mūzikas uzdevumi un tiek vērtēti pēc jau iepriekš izstrādātajiem kritērijiem. Detalizēti aprakstīts katra skolēna darbības un salīdzināti rezultāti, lai pārbaudītu skolēnu pamatkompetenču veidošanās attīstības līmeni mūzikas stundās.

Atslēgvārdi: pamatkompetences, veidošanās, mūzikas stundas, sākumskola.

Bakalaura darbā: 62 lpp., 28 attēli, 1 tabula, 51 literatūras avoti, 6 pielikumi.

ANNOTATION

In “formation of Scoreboards in music lessons in primary School,” this topic was selected by assessing the problems of music lessons, as well as by involving the development of basic competencies in music lessons. Music lessons are perceived as very creative and necessary, but the music lessons themselves are not, however, paid full attention. The work aims to theoretically analyze and practically test how basic textbooks are formed in music lessons.

The theoretical part deals with key competences, their definition, their division, as well as the views and insights of different authors on key competences. The importance and necessity of the success of key competences are explored.

The work reviews the possibilities for developing basic competencies of students in music lessons in primary school, as well as the possibilities for evaluating musical activities. Consideration is given to the tasks, methods and criteria by which it is recommended to assess the level of development of basic competences in music lessons at primary school.

The empirical study, which examines the current situation, in music lessons at primary school, in relation to the development of basic competences in the knowledge of the music tasks performed by pupils. Criteria are being developed to assess the development of basic competences in music lessons at primary school, the criteria being applied in the context of a pilot activity.

A repeated empirical study offers the same music tasks and is judged on criteria that have already been developed. Details the activities of each pupil and compares results to test the level of development of students' core competencies in music lessons.

Keywords: basic competencies, formation, music lessons, primary school.

Bachelor's work: 62 pp., 28 images, 1 table, 51 literary sources, 6 annexes.

SATURS

IEVADS	5
1. TEORĒTISKĀS ATZIŅAS PAR SKOLĒNU KOMPETENČU VEIDOŠANOS SĀKUMSKOLĀ	8
1.1. PAMATKOMPETENČU IZPĒTE PEDAGOĢIJĀ.....	8
1.2. SKOLĒNU PAMATKOMPETENCES MŪZIKAS STUNDĀS	12
1.3. MŪZIKAS SKOLOTĀJU PROFESIONĀLĀ KOMPETENCE SKOLĒNU PAMATKOMPETENČU VEIDOŠANĀS PROCESĀ.....	17
2. SKOLĒNU PAMATKOMPETENČU VEIDOŠANĀS IESPĒJAS MŪZIKAS STUNDĀS SĀKUMSKOLĀ.....	23
2.1. EMPĪRISKĀ PĒTĪJUMA METODOLOĢISKAIS RAKSTUROJUMS.....	23
2.2. PEDAGOĢISKAIS NOVĒROJUMS.....	26
2.3. ATKĀRTOTA EMPĪRISKĀ PĒTĪJUMA REZULTĀTU ANALĪZE	37
2.4. PEDAGOĢISKIE IETEIKUMI	48
SECINĀJUMI	50
LITERATŪRAS SARAKSTS	52
PIELIKUMI.....	57

IEVADS

Šī brīža izglītība ir ļoti tendēta uz personības attīstības ideju visos tās dzīves posmos. Zināšanu apguve un personību veidošanās norit pareizāk, ja vienādi tiek likts uzsvars uz intelekta, jūtu un emociju attīstību (Mūrniece, 1998).

Katra darbība, mācību procesā, norāda un konkrētu prasmju apguvi. Skolēns kurš ir ieinteresēts un gatavs aktīvi līdzdarboties, dalās ar idejām, pauž savu viedokli, ļauj saskatīt šo pašiniciatīva prasmi. Mācību procesā veicinot pašiniciatīvu mainās skolēnu velme iesaistīties mācīšanās procesā. Skolēniem ir jāļauj uzņemties iniciatīvi, veicinot šo atbildības sajūtu par paveikto (Urtāne, 2017).

Kompetenču pieeja mūzikā, tā ir īstā joma, kur šis izpaužas visuzskatāmāk. Kompetences pieeja mūzikā ir pastāvējusi jau ilgi. Mūzikas stundas noteikti nedrīkst samazināt, jo mūzikas stundās bērni var būt radoši, iegūt jaunas zināšanas, pieredzi un prieku. Viņa uzskata, ka tieši mūzikas stundas ir dažādas, jo tajās tiek īstenotas dažādas darbības, kas ļauj skolēnam sevi atklāt no citas puses, kā arī iepazīt mūzikas pasauli no cita skatu punkta (Ērkšķe, 2019).

Kompetenču veidošanās mūzikas stundās sākumskolā ir ļoti saistīta ar skolēnu ikdienas dzīvi, bet diemžēl to daudzi nemana. Mūzikas nozīmē visu cilvēku dzīvē ir ļoti liela, jo lielākā daļa cilvēku diena aizrit klausoties mūziku, pat pašiem to neapzinoties, tas būtu radio vai atskaņošanas ierīces, koncerti, izrādes, filmas, reklāmas. Visur mūs pavada mūzika, kas, patiesībā, ir ļoti svarīga mūsu garīgās izpratnes sastāvdaļa. Mūzika ir viens no šīs garīgās apziņas vajadzībām, jo kad mēs jūtamies slikti mēs klausāmies atbilstošu mūziku, lai dziedētu savas sajūtas, bet, kad cilvēki ir priecīgi, viņi attiecīgi arī klausās jautru, laimīgu mūziku, kas padarīs šo dienu vēl labāku. Mūzika un mūsdienu Latvijas mūzikas kultūras norišu ietekme ir ļoti nozīmīga garīgo vērtību veidošanās procesam (Mūrniece, 1998).

Mūzikas nodarbības bērnu attīstībā ir ļoti svarīgs posms, jo ar mūzikas palīdzību bērni attīsta harmonijas veidošanos attiecībā pret ārpasauli, attīsta savu iekšējās pasaules sakārtošanu, kas bērniem ir ļoti vajadzīgs, lai spētu sevi parādīt un pastāvēt par savām vajadzībām un viedokļiem verbāli tos izsakot (Grauzdiņa un Vasmanis, 2004).

Pētot noteikumus par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem, svarīga ir mūzikas nozīme jaunās paaudzes emocionālās sfēras papildināšanā, jo tikai šādi bērni var iepazīt un emocionāli uztver dažādākos žanrus un stilus

mūzikā. Skolēnu personību pilnveidē nepieciešama padziļināta izpratne par jūtu pasauli un viņu pašu radošā, un intereses pilnā velme attīstīties mācību procesā (Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem, 2018).

Kaut arī mūzikas stundas ir svarīgas bērnu attīstībai, tik pat svarīgi mūzikas stundās ir skolēnu kompetenču veidošanās. Pamatkompetences mūzikas stundās iekļauj sevī vairākās kompetences, bet galvenās ir tādas- vispārkulturālā kompetence, komunikatīva, informācijas un tehnoloģijas kompetence, mācību un izziņas kompetence, pašattīstības kompetence (Purēns, 2017).

Diemžēl mūzikas stundām šodien skolās pievērsta nepietiekoša uzmanība. Birzkops raksta, ka mūzika bieži ir pēdējā vietā mācību priekšmetos. Autors uzver, ka skolotāji pārdzīvo gramatiskās kļūdas skolēnu darbos, bet to, ka skolēni nespēj dziedāt, neizjūt ritmu un ir slikta koordinācija neuztrauc neviens (Birzkops, 1999).

Mūzikas stundās sākumskolā, kompetenču veidošanai bieži nav pievērsta pietiekoša uzmanība. Piemēram, informācijas un tehnoloģijas kompetence netiek sekmēta tādā apjomā, kādā varētu būt šodienas apstākļos, vispārkulturālais aspekts mūzikas apgūšanā, ne vienmēr atspoguļo labāko, kas ir mūzikas māksla, savukārt, komunikatīva kompetence vairāk veidojas ārpusklases pasākumos un mazāk mācību stundās u.c. (Birzkops, 2002).

Par pamatkompetenču veidošanās problēmām tika pētīta pedagogijas, psiholoģijas, mūzikas pedagogiju literatūra. Analizēti tādi autori kā Purēns, V, Birzkops, I.J., Birzkops J., Mūrniece L., Kriumane L., Žune I., Ziemele, D., Lāce I., Siliņš E., Zariņš D. un c.

Problēmas aktualitāte ļāva izvēlēties pētījumam šādu tematu:

Skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās sākumskolā.

Pētījuma objekts: mūzikas stundas sākumskolā

Pētījuma priekšmets: skolēnu pamatkompetenču veidošanās

Pētījuma mērķis: teorētiski pētīt un empīriski pārbaudīt skolēnu pamatkompetenču veidošanās iespējas mūzikas stundās sākumskolā.

Pētījuma hipotēze: sākumskolas skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās būs sekmīga, ja skolotājs

- piedāvā skolēniem dažādus uzdevumus un muzikālas aktivitātes pamatkompetenču attīstībai;
- skolēni aktīvi iesaistās muzikālajās darbībās;

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt pedagoģisko un psiholoģisko literatūru par pamatkompetenču veidošanos.
2. Veikt empīrisko pētījumu, lai noteiktu skolēnu pamatkompetenču veidošanās iespējas mūzikas stundās sākumskolā.

Pētījuma metodes:

Teorētiskās - teorētiskās literatūras analīze.

Empīriskās: pedagoģiskais novērojums, izmēģinājuma darbība.

Pētījuma bāze: Limbažu novads, X pamatskola, 13 skolēni vecumā no 10 līdz 12 gadiem.

Pētījuma struktūra: darbs sastāv no divām daļām- teorētiskās un empīriskās. Darbā: 62 lappuses; 28 attēli; 1 tabula; 6 pielikumi; 51 literatūras avoti.

1. TEORĒTISKĀS ATZIŅAS PAR SKOLĒNU KOMPETENČU VEIDOŠANOS SĀKUMSKOLĀ

1.1. PAMATKOMPETENČU IZPĒTE PEDAGOĢIJĀ

Mūsdienu izglītība lielu uzmanību pievērš kompetenču pieejai. Skolēni vairāk pavada laiku skolā nekā mājās, bet skolēni apgūstot mācību saturu burtiski iekaļ, iegaumējot zināšanas, kas radu lielāku problēmu šo zināšanu pielietošanai praktiskajās darbībās. Kompetenču izglītība nozīmē, tādu mācību pieeju, kurā skolēna apgūtais saturs balstīts ne tikai uz zināšanu iegaumēšanu, bet arī uz prasmēm tās reāli pielietot dzīvē (Līvmane, 2019).

Līdz ar to skolēni, tā pat kā skolotāji, izglītības saturā saskarās ar mainīgām, neparedzētām situācijām. Skolēni šobrīd, aizvien vairāk, iepazīstas ar jaunu izglītības terminu, kompetences. Šo dzirdēto terminu, kompetences, mērķis ir nodrošināt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības satura aprobāciju, atbilstoši vispārējās izglītības obligātā satura aprakstam un mācību satura ieviešanu pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpēs (Darbības programmas Izaugsme un nodarbinātība..., 2015).

Tomēr, kā izrādās kompetences jēdziena lietojums, mācību priekšmeta standartā, Eiropā nemaz nav kļuvis par tādu kā likumu. Šāds jēdziens, kompetence, tiek jau lietots pusgadsimtu, bet, joprojām, šim vārdam nav atrasts īsts definējums, kuru bez iebildumiem un pārveidojumiem pieņemtu, un lietotu visi. Latvijā kompetenču vārdu ir aizstājuši ar latviskojumu pratība vai jēdzieniem prasmju kopa, pamatprasmes un citiem līdzīgiem jēdzieniem (Purēns, 2017).

Tiek minēts, ka kompetence (competens) arī nozīmē lietpratību, plašas zināšanas kādā jomā, jautājumā, darbības sfērā. Kompetences būtība ir gatavība darbībai, subjekta izziņas vajadzībām, personības attīstības veseluma procesuāls, integrējoši rādītās, individuāli psiholoģiskās, sociāli kvalitatīvās spējas, kas nodrošina sekmīgu darbības veikšanu (Garleja, 2006).

Pilnveidotajā mācību saturā un pieejā, galvenais mērķis ir lietpratīgs skolēns, kurš grib un spēj mācīties visu mūžu, risināt dažādas, reālas situācijas, kas veido personu par laimīgu un atbildīgu. Kompetence ir katras personas spēja lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmi, veicot problēmu risinājumu reālā dzīves situācijā (Mērķis:lietpratība, 2019).

Bet kompetences pieeju raksturo arī kā zināšanu, prasmju un vērtību savijumu, kuru skolēns apliecina darbībās. Tā pamats ir zināšanu un prasmju iegūšanas process, pielietošana un realizēšana praksē jeb pārbaudīt dažādās dzīves darbībās. To attīstīšanai nevar koncentrēties uz atsevišķu prasmi vai vienu zināšanu kopu, tas vairāk saistās ar šo visu kopumu pielietošanu jaunajā situācijā (Oliņa u.c., 2018).

Ir astoņas pamatkompetences, kuras veicina personisku izaugsmi un attīstību, pilsonisko aktivitāti, sociālo iekļautību un nodarbinātību. 8 pamatkompetences ir šādas: Saziņa dzimtajā valodā, saziņa svešvalodā, komunikatīvā, digitālā prasme, mācīšanās mācīties, sociālās un pilsoniskās prasmes, pašiniciatīva un uzņēmējdarbība, kultūras izpratne un izpaušme (Purēns, 2017).

Visas šīs pamatkompetences ir saistītas ar mācību procesu, bet ir atsevišķa kompetence, kas ņem virsroku. Saziņa dzimtajā valodā šo prasmju pamatā, protams, ir saziņa dzimtajā valodā, jo bez šīs prasmes mēs nespētu pilnvērtīgi iegūt zināšanas un informāciju (Recommendation of the European Parliament..., 2006).

Pamatkompetence saziņa dzimtajā valodā, varētu attiecināt uz posmiem, kur skolēni apgūst zināšanas un apzinās nepieciešamību, šo kompetenču pielietošanai. Katram indivīdam ir jāspēj sazināties gan mutiski, gan rakstiski dažādās situācijās, kā arī spēt šo pārvaldīt un piemērot atbilstoši saziņu situācijas prasībām. Šeit varam piesaistīt arī pašpiederzes nozīmi (Mūžizglītības galvenās pamatprasmes, 2007).

Pašpiederze ir “dzīves darbībā iegūtās un izvērtētās zināšanas, prasmes, attieksmes, kas kļuvušas par personīgi nozīmīgām vērtībām” (Špona, 2006, 161). Šajā posmā ir rūpīgi jāizvērtē tās zināšanas, ko skolēns jau zina, jo ja skolēns nemana iespējas kā jau esošās zināšanas papildināt vai ko tajās mainīt, tad jaunās zināšanas netiek pieņemtas jeb tiek noraidītas.

Kompetencē balstīta izglītība ir liels darbs gan skolēniem, gan skolotājiem. Ir viedokļi, kas pauž bažas par šāda veida izglītības izmaiņām. Mācību procesa laikā veidojas sadarbība starp skolotājiem, kas rada radošāku darbības gaitu, tiek veidoti sasaistes starp mācību priekšmetiem, veidojas ciešāka saikne starp pašu mācību priekšmetu skolotājiem. Notiek sadarbības dažādos veidos, kura rezultātā plānotās stundas sasniedzamais rezultāts formulējas kā darbība, kuru veic pats skolēns, liekot akcentu uz skolēna pašu pieredzi (Mūrnieks, 2018).

Bez skolēnu pieredzes neveidosies tālākās zināšanas. Skolēniem labāk paliek atmiņā šo pieredžu un apjēgto, un izmēģināto, un iemīlēto darbības, kas vieglāk papildina un attīsta skolēna vērtības sistēmu (Mūrnieks, 2018).

Savukārt, digitālā kompetence, kas ir viena no astoņām pamatkompetencēm, jāsāk attīstīt jau no agra vecuma posma, taču kontrolējot tehnoloģijas izmantošanas laiku. Digitālās kompetences izpratne ir tik pat svarīga kā skolas izglītībā pielietot un attīstīt šo kompetenci (Digital competence: an essential skill for 21st century teachers and students, 2020).

Pieredze digitālā kompetences attīstībā ir būtiska prasme, kas ir īpaši nepieciešama 21.gadsimta skolotājiem un skolēniem, šajā mūsdienu mainīgajā pasaulē. Ir jāspēj piedāvāt skolēniem iesaistīties problēmu situācijā, kas ļaus skolēniem attīstīt prasmi pieņemt negaidīto. Ņemot kā piemēru 20./21. mācību gadu, tika noteikta valstī ārkārtas situācija, kuru laikā skolēniem nācās mācīties attālināti un attīstīt iemaņas, zināšanas digitālo tehnoloģiju jomā, kā arī risināt negaidītas situācijas (Margeviča-Grinberga, 2021).

Ingūnas Lāces lekcijā, Vispārīgā pedagoģija un pedagoģiskās domas attīstība, tika akcentēts “Ļaujiet bērniem ko redzēt, redzēt ko dzirdēt, dzirdēt ko iztaustīt, iztaustīt tā ir sensuālistiska filozofijas atziņa.” Skolēniem ir jāļauj pašiem visu izpētīt un saprast lietas būtību, jo pliku zināšanu iekalšana, nespēj skolēniem dot vajadzīgo prasmju pielietošanu. Nekas, kas nav bijis cilvēku sajūtā, nevar nonākt viņu apziņā. Pedagoģija nodarbojas ar cilvēka audzināšanu un pieredzes nodošanu. Jēdziens izglītība tika minēta kā process, kurā cilvēks apgūst priekšstatu par apkārtējo pasauli, pilnveido cilvēku intelektuāli. Lāce liek ļoti aizdomāties par pašu kompetenču pielietošanu, tiek uzsvērts, jo vecāks skolēns, jo ilgāk un grūtāk ir pieņemt attiecīgo kārtību un zināšanu modeli (Lāce, 2018).

Katra darbība, mācību procesā, norāda un konkrētu prasmju apguvi. Skolēns kurš ir ieinteresēts un gatavs aktīvi līdzdarboties, dalās ar idejām, pauž savu viedokli, ļauj saskatīt šo pašiniciatīva prasmi. Mācību procesā neveicinot pašiniciatīvi mainās skolēnu velme iesaistīties mācīšanās procesā. Skolēniem ir jāļauj uzņemties iniciatīvi, veicinot šo atbildības sajūtu par paveikto (Urtāne, 2017).

Šo mērķu īstenošanai ir stratēģijas, kurām izejot cauri spējām rast atbildes un pielietot vajadzīgās prasmes.

Stratēģijas soļi ir šādi:

- Metode ir paņēmieni kopums, kā skolēns var apgūt kādu mācības saturu daļu, bet stratēģija ietver visas darbības, kas ir svarīgas mācību procesam.
- Mērķa izvirzīšanas posmā skolēns vai skolotājs nosaka, ko tad īsti vēlas sasniegt, kādēļ tas ir svarīgs viņam (atbildot uz šo jautājumu rodas motivējoša sajūta), kas liecinās, ka iecerētais ir sasniegts.

- Situācijas izvērtējuma posmā tiek izvērtētas pieejamais laiks un nepieciešamie materiālie resursi, kā arī skolēna vai skolotājas spējas.
- Metožu izvēles posmā, izvērtējot iegūtos resursus, skolēns vai skolotājs nosaka, kāda metode būs pielietojama attiecīgajā situācijā, kuru izmantojot tiks sasniegt vēlamais mērķis.
- Darbības posmā skolēns vai skolotājs izvērtē darbības, kuras būs nepieciešamas izvēlētajā metodē. Metode būs pamats, pie kura pieturēsies un izvērtēs vajadzīgās darbības.
- Rezultātu vērtējumu posmā tiek salīdzināts sniegums ar to, kas jau tika iēplānot, izvirzot mērķi (Purēns, 2017).

Šo stratēģijas struktūras galvenie punkti ir:

1. Skolēnam ir būtiski izprast sevi un savas vajadzības, pašam plānot savu darbību.
2. Skolotājam ir būtiski veidot piedāvājumu, kā arī sniegt atbalstu (Purēns, 2017).

Taču ir būtiski apzināties mācīšanās grūtības, jau pirms sākumskolas vecuma un sniegt pienācīgu atbalstu vēl pirms sākumskolas posma. Šādu problēmu risināšanai ir nepieciešami ieviest atbalsta sistēmu, kas ļauj šiem skolēniem ietvert daudzveidīgu pasākuma klāstu. Izglītības kvalitātes sistēmai ir jābūt piemērota skolēnam, lai skolēns spētu brīvi iejusties mācību sistēmā, nevis būtu spiest iekļauties jau izveidotajā sistēmā (Support for learners, 2019).

Dzīves kvalitātes attīstībai būtiska ir pamatkompetences, kas sevī ietver arī caurviju kompetenci, kas ir nozīmīga skolēna kognitīvo, afektīvo un sociālo aspektā, kas attiecas uz visu cilvēku darbības virzieniem. Tās palīdz apgūt zināšanas visdažādākos kontekstos, kuru darbību procesā var izmantot dažādas domāšanas un pašvadītu mācīšanās paņēmienus. Ja skolēns ir pilnvērtīgi apguvis šos procesus, tad skolēns ir spējīgs paveikt šīs darbības ne tikai vienā mācību priekšmetā, bet arī dažādās dzīves jomās un situācijās (Kā attīstīt caurviju prasmi?, 2021).

Galvenās kompetences, vislabāk tās izmantot sabiedrības ietvaros, kurā cilvēks dzīvo. Tās nav tikai specifiska prasme, bet gan zināšanu, prasmju, attieksmju kombinācija un vērtības, kas veiksmīgi tiek pielietotas aci pret aci, kā arī indivīdu pieredze globālām problēmām (Preparing our youth for an inclusive and sustainable world, 2016).

No daudzajiem definīcijas meklējumiem, jēdzienam „pamatkompetence”-, tomēr nav precīzu definīciju. Tiek domātas dažādas domas par šīm kompetencēm, tomēr, daudzums vienojas domā, lai kompetence nozīme būtu apzīmējama ar vārdiem - galvenā, būtiskākais

pamats vai nepieciešamākais - šai kompetencei vajadzētu būt noderīga katram indivīdam, kā arī sabiedrībai kopumā. Indivīdam ir jādod iespēja pilnvērtīgi integrēties sociālā sistēmā, kas dos neatkarību un pārliecību gan jau pieredzētos, gan neparedzamos dzīves apstākļos. Zināšanu, prasmju un attieksmju kopumu, kas kvalificē noteikta veida vai līmeņa uzdevumu veikšanai (Rauhvargers, 2008).

Kompetences jēdziena izmantošanas aizsākumi saistīti ar diviem virzieniem, ar pedagoģijas teorijām balstītu jaunāko filozofu un psihologu atziņām, kā arī ar valsts īstenoto izglītības politiku. Skolai jā māca skolēni, nevis mācību priekšmets, savukārt mācību procesam jānotiek arī ārpus skolas vides, skolēnam būtu jāturpina novērot un pētīt (Purēns, 2017).

Daudzās mācību stundās, joprojām, ir pamanāms, ka skolotāji zināšanas nodod skolēniem, kurus viņi iekāļ galvā, bet skolotāji pēc tam pārbauda vai zināšanas ir iemācījušies. Skolēni šajā brīdī nemaz neizprot, ko iekāļ galvā un kur man tas noderēs, bet skolēns to dara, jo tā taču vajag, atzīmi arī vajag. Un šādā veidā netiek izprastas iegūtās zināšanas vai to vispārīgais, noderīgais pielietojums. Daudz skolēni vēl aizvien neizprot mācību stundu nepieciešamību un to nozīmi tālākajām dzīves gaitām (Jonāne, 2011).

Mācīšanās iedziļinoties ļoti saistās ar kompetences attīstību. Tajā ietilpst process, kura laikā skolēns attīsta pārnestās jaunās zināšanas un prasmes uz nezināmām situācijām, tajā skaitā dzīves situācijām. Metodiskā pieeja, kas virza mācīšanos iedziļinoties, skolotājs motivē un virza skolēnus uz augsta līmeņa domāšanas prasmēm (analizēt, izvērtēt, risināt problēmas u.c.), lai skolēns spētu izmantot apgūtā jēgu un izmantot to savā pieredzē (Oliņa u.c., 2018).

Analizēto teorētisko literatūru par pamatkompetencēm pedagoģijā iespējams secināt, ka kompetence ir spēja saskaņot un izmantot zināšanas un prasmes reālās, neierastās dzīves situācijās. Pastāv 8 pamatkompetences, kas veido šo skolēnu zināšanas un prasmju pielietojumu dzīves situācijās. To padziļināta attīstīšana vērsta uz jauno zināšanu un prasmju pārņemšanu uz nezināmu situāciju, un jēgpilnu zināšanu pielietošana dzīves situācijās.

1.2. SKOLĒNU PAMATKOMPETENCES MŪZIKAS STUNDĀS

Mūzikas stundas ir ļoti plaši skatāmas, jo katrs uztver, pārdzīvo, izprot savādāk. Visiem skolotājiem un skolēniem šo mērķu īstenošana nevar būt vienāda, tādēļ skolotājiem jābūt radošiem, lai katrs skolēns sasniegtu stundas mērķi. Katram skolēnam ir individuāla pieeja

mūzikas veidošanai, tādēļ šīs mūzikas stundas prasa no skolēnu īpašu iekšējo sagatavotību, lai spētu brīvi un radoši darboties (Ērkšķe, 2019).

Ņemot vērā milzīgo ieguldījumu, bērna holistiskajā attīstībā, mūzikai ir jābūt neatņemamai izglītības sastāvdaļai izglītības iestādēs, kur bērni parasti pavada vairāk laika, nekā mājās kopā ar vecākiem. Ir fāze, jaunākajā vecuma posmā, ko raksturo straujš attīstības temps, ko var atbalstīt ar mūzikas iedarbību. Pamats mūzikas attīstībai jānotiek agrā bērnībā, jo bērnu pieredze ar mūziku, vecumā no 3 līdz 5 gadiem, būtiski ietekmē viņu muzikālās spējas vēlāk dzīvē (Gordon, 1998).

Mūzikas stundas spēj sniegt svarīgu ieguvumu, kas būtu valodas robežas, jo mūzikā tādas nepastāv. Visi izglītojamies var un spēj gūt panākumus, kas arī pašos skolēnos rada pārliecības sajūtu, ka spēj darīt lielas lietas. Katrs skolēns vēlas kaut kur būt labākais, sasniegt kaut ko labu, attīstīt savas spējas, kas ļaus sajūst gandarījuma sajūtu un mūzikas stundas rada tam ideālu pieeju (Martin, 2020).

Tomēr, mūzikas stundas sākumskolā ir balstīta uz mācīšanas procesu (mūzikas stundas, integrētās nodarbības, kurās ir izmantota mūzika), un arī uz audzināšanas procesu (audzināšanas stundas, pasākumi, koncerti, skolas pulciņi, kori utt.). Ir ļoti plaša darbību gaita: ir dziedāšana, instrumentu spēle, mūzikas klausīšana, jaunrade, ritmiskās kustības, dejošana un citi (Mācību priekšmeta programmas paraugs. 1.-9.klasei, 2018).

Veicot minētās darbības, skolēns mūzikas stundā rod iespēju satuvināties ar klasesbiedru, kas rada ilgstošas draudzības un attiecības. Skolēni, kuri iesaistās papildus mūzikas nodarbībās, tas būtu, koris, ansamblis, kur veidojas šis kolektīvais gars, šiem skolēniem arī vieglāk ir muzicēt mūzikas stundās, jo ar mūziku viņi dalās aizraujošos brīžos, palīdz attīstīt viens otra spējas, kā arī spēju atbalstīt. Šāda veida aktivitātes skolēnus vairāk piesaista mūzikas dzīve (Martin, 2020).

Pati pamatkompetenču klasifikācija nav vienota. Pētījumā tika izskatītas šādas pamatkompetences, kas nepieciešamas mūzikas stundās: komunikatīva, vispārkulturālā kompetence, mācību un izziņas, pašattīstības, informācijas un tehnoloģijas kompetences (Purēns, 2017).

Kompetenču pieeja mūzikā, tā ir īstā joma, kur šis izpaužas visuzskatāmāk. Kompetences pieeja mūzikā ir pastāvējusi jau ilgi. Mūzikas stundas noteikti nedrīkst samazināt, jo mūzikas stundās bērni var būt radoši, iegūt jaunas zināšanas, pieredzi un prieku. Tiek uzskatīts, ka tieši mūzikas stundas ir dažādas, jo tajās tiek īstenotas dažādas darbības, kas ļauj

skolēnam sevi atklāt no citas puses, kā arī iepazīt mūzikas pasauli no cita skatu punkta (Ērkšķe, 2019).

Komunikatīva kompetence mūzikā iekļauj saskarsmes un sadarbības prasmes. Mūzikā šis process notiek bieži neverbāli, piemēram, dziedāšanas vai dejošanas laikā, skolēniem jāprot saskarties ar kustībām, žestiem, acu skatienu. Sadarbības prasmes notiek pāru, grupu darbā, kad skolēni veic kopīgus uzdevumus. Īpaši komunikatīvas kompetences nepieciešamas audzināšanas darbā, kad skolēni gatavo teatrālus pasākumus, koncertus, mācās kopā dziedāt, dejot, spēlēt instrumentālā ansamblī. Radoši darbojoties, skolēni ir ļoti ieinteresēti mūzikas stundā (Birzkops, 2002). Bērni spēj domāt savādāk nekā pieaugušie un tas nenorāda bērna intelekta līmeni (Piažē, 2003).

Mūzikā ir dažādas radošas darbības, ar kuru palīdzību mēs varam iepazīt pamatkompetences. Mūzikā, piemēram, apgūstot dziesmas, kuru laikā radoši pieejot tam varam iepazīties arī ar pašas dziesmas tapšanas vēsturi. Tiek izzinātas teorētiskās zināšanas un no darbības procesa ievirzīti uz dziesmas melodijas apguvi līdz dziesmas dziedāšanu dažādos variantos, ņemot palīgā dažādus palīglīdzekļus, ritma instrumentus, kurus izmantojam dziedāšanas laikā vai arī izveidojam jautru spēli no dziesmu vārdiem, labākai to apguvei. Un šeit mēs varam redzēt kā tiek mūzikas stundā pielietotas pamatkompetences (Groskopa un Mediņa, 2018).

Vislielāko radošo darbības prieku izraisa sevis izteikšana mūzikā - dziedot, dejojot, spēlējot dažādus mūzikas instrumentus. Lai skolēns sajustu gandarījuma sajūtu par padarīto, viņam ir jāapgūst pozitīvās emocijas pieredze, jo tas rada pašvērtības izjūtu, virza tālāk motivācijai līdzdarboties (Lasmāne, 2003).

RPIVA tika īstenots projekts "Uz pieredzi balstīta mācīšanās", kuru priekšmets bija mūzika. Pirmajā daļā tika apgūta teorētiskās zināšanas, uz pieredzi balstītās mācīšanās, bet otrajā posmā tika īstenotas aktivitātes katrā dalībībsituācijā. Projekta ietveros skolēniem tika dota iespēja doties uz dažādām valstīm un vietām, lai iepazītu un apgūtu priekšmeta pamatus. Iegūtā pieredze no šāda veida projekta, mācīšanās pielietošana pēc projekta beigām arī ir noderīga. Projekta laikā skolēni aizrautīgāk tika iesaistīti mūzikas pasaulē, kas ļāva pašiem izvērtēt tās svarīgo nozīmi (Mūrniece u.c., 2017). Šādā veidā attīstot komunikatīvo prasmi, kā arī savu zināšanu pielietojumu un papildinājumu ar pieredzē gūtajām atziņām.

Skolēnam izkopt perfektu dziedājumu, spēlēšanas prasmes un iemaņas, nesniegs pilnvērtīgu progresu, jo šāda veida uzdevumi, skolēniem, kas nav īsti ieinteresēti mūzikas

pasaulē ir līdzeklis vispusīgas personības veidošanai. Turklāt arī turpmāk dzīvē būs jāprot ne vien spēlēt, bet arī prast klausīties. Galvenā mūzikas stundas specifika ir dzirdes treniņi, kas ļauj skolēnam atvērties un pielāgoties mūzikas klausīšanai dažādās ikdienas situācijās (Čerpinska un Vilkārese, 2002).

Mūzika izglītībā ir liela nozīme, diemžēl parādās idejas, ka mūzikas stundas nav vajadzīgas mācību programmā, jo citi mācību priekšmeti ir svarīgāki. Mūzika ir ļoti svarīgs mācību priekšmets, kuru ir jāapgūst visiem bērniem, jebkurā vecumā. Mūzika veicina smadzeņu attīstību, palielina saikni ar apkārtējiem, mazina stresu. Īpaši jauniešiem mūzika ļauj izteikt dažādas sajūtas vai mierināt tās (Wilson, 2022).

Mūzikas stundas jauniešiem palīdz izdzirdēt to, kas ir patiesi vērtīgs un dziļš. Mūzika ieņem īpašu vietu pārējo mākslas vidū, šī māksla spēj palīdzēt skolēniem iepazīt un atrast pašu garīgāko dzīves pusi. Caur mūzikas stundām skolēni attīsta psihiskos procesus- uzmanību, atmiņu, domāšanu, uztveri, iztēli, radošumu un daudzus citus procesu kopumus. Tiek vērsta uzmanība, ka mūzikas stundas un tajā ietvertā aktīvā muzicēšana ir nozīmīga. Netiek šīs nodarbības atbilstoši novērtētas un pat dažkārt tās tiek apzīmētas kā izklaide (Groskops un Mediņš, 2018).

Aktīvā muzicēšanā iet caur radošiem uzdevumiem, vingrinājumiem, kuru laikā attīstās pašattīstības kompetence. Kas ir pašattīstība? Katram cilvēkam ir vajadzības, kuras diktē daba - ēšana, atpūta, gulēšana, mīlestība. Šīs ir tās fiziskās ķermeņa prasības, kas obligāti būtu jāapmierina, lai spētu izdzīvot un komforti justos. Mūzikas stundās skolēnam ir vajadzība spēlēt mūzikas instrumentu, dziedāt dziesmas, spēlēt ieklausīties skaņdarbos un izteikt savas iekšējās sajūtas (Ozola, 2015).

Dažādojot uzdevumus mūzikas stundām, skolotāji spēj skolēnus ieinteresēt gan pašā priekšmetā, gan mūzikas pasaulē. Akcents tiek likts uz publisko uzstāšanos, koncerti. Šis ir tas posms, kas atspoguļo veikto mācību darbu un mēģinājuma darbu. Koncerts prasa lielu iekšēju sasprindzinājumu, garīgajā jomā, kā arī lielu enerģijas patēriņu. Koncerta veiksmīga norise, spēj dod lielu gandarījumu par paveikto, tādēļ, koncerts ir neatņemama sastāvdaļa mūzikas pedagogijas procesā. Mūzikas izglītība nav iedomājama bez aktīvās muzicēšanas, tādēļ skolēnam ir jādod visas iespējas piedzīvot šīs izjūtas. Šādi veidojot motivāciju mācībām (Zariņš, 2003).

Cieša saistība ar skolēnu personības attīstību ir vispārkulturālā kompetence. Šajā procesā svarīgi, lai skolēni zina mūzikas kultūras paraugus, mūzikas šedevrus. Caur šiem

paraugiem skolēniem veidosies estētiskās vērtības, veidosies priekšstats par mūzikas kultūru, slaveniem komponistiem. Šo visu skolēns iepazīst mūzikas klausīšanās laikā, pārrunās par mūziku, radošos uzdevumos, koncerta apmeklējumos. Mūzika spēj palīdzēt skolēniem risināt estētiskās audzināšanas uzdevumus, tā māca uztvert, izjust un izprast (Mustonena-Dālvista, 2019).

Mūzikas māksla var pilnveidot cilvēka personību, skolēns, kurš apgūst mūziku, personība veidojas bagātīgāka, nekā skolēnam, kurš mūziku neapgūst. Iepazīstot skaņdarbus mēs spējam uzzināt par komponistu dzīvi, par viņu problēmām, par sabiedrības uzskatiem un domām, tā laika notiekošo sabiedrībā. Mūzika koncentrējas nevis uz vēsturiskajiem faktiem, bet gan emocijām, kuras raisās cilvēkā, kā arī viņu pārdzīvojumus, noskaņojumu. Mūzika būtiski norāda uz priekšstatu par sabiedrības vēsturi un attīstību, par pozitīvajām un negatīvajām tendencēm (Zariņš, 2003).

Skolēns tiek iepazīts un novērtēts, kādas prasmes un iemaņas ir iegūtas, bet ar kādām tās vajadzētu papildināt. Šajā skolēnu pamatkompetenču izpētē, tika noskaidrots, ka skolēnam jāattīsta savas prasmes un iemaņas darbību veidā. Mūzikas stundās skolēns iepazīst savas sajūtas, garīgās vērtības un iekšējās sajūtas. Skolēns ir gatavs muzicēt un pielietot savas prasmes, jebkurā dzīves situācijā (Groskopa un Mediņa, 2018).

21.gadsimtā cilvēki aizvien vairāk sāk sevi apzināties kā radošas personības. Kā secina Mūrniece, Kriumane, Žune aizvien biežāk tiek atzīti emocionālās inteliģences nozīme attīstībā. Mūzika ir īpašs veids, kas palīdz veidot kopības sajūtu ar citiem, mudina novērtēt mākslas un citu zemju kultūras daudzveidību, vienlaikus veidojot paši savu kultūras identitāti (Mūrniece u.c., 2017).

Mūzika ir izteikti saistīta ar mūsu dzīvi, tās izzināšanu un apgūšanu caur visām maņām, pašam radot ko jaunu un daloties ar to. Mūzikas valoda ir informācija, kas ar domāšanas palīdzību skolēnam saistās ar kustībām, runu, emocijām kā arī ar citām jaunrades darbībām. Skolās trūkst jaunrades attīstība, skolēnus pašus ir jāmudina uz augstākajām uztveres un domāšanas formām. Šo formu veidošana ir ļoti saistīta ar kritisko domāšanu, loģisko domāšanu, kreativitāti, radošo darbību. Šādā veidā mūzikas stundas iegūst vēl papildinātu nozīmi, vērtību. Sacerēšana, improvizācija, dziedāšana, spēlēšana ir radīta skolēna jaunradei, fantāzijas un intuīcijas attīstīšanai. Jaunrades potenciāls bieži tiek vērtēts augstāk, par sauktajām enciklopēdijas zināšanām un faktu materiāliem (Birzkops, 2002).

Informācijas un tehnoloģijas kompetence jeb aktuālais komponents mediju pratība, kas tiek visbiežāk aktualizēta šobrīd skolēnu mācībā. Mediju pielietojšanas prasmi aktuālu padara tas, ka skolēns spēj aizvien vairāk patstāvīgi iegūt informāciju, kā arī paši publiskot informāciju un arī būtiski ietekmējot sabiedrības domu (Purēns, 2017).

Mūzikas izglītība sniedz skolēniem iespēju iepazīt dažādas kultūras. Senās mūzikas izglītībā, ārkārtīgi, izplatīta ir citu valstu dziesmu un spēļu izmantošana. Skolēni uzzina, kā citi skolēni spēlē, un salīdzina šīs zināšanas ar savu dzīvi. Turklāt skolēnos veidojas izpratne par citām kultūrām, kas noved pie skaista citu cilvēku pieņemšanas. Tiek saprasts, ka atšķirību atpazīšana ir laba, un tas rada lielāku cieņu pret citiem (Martin, 2020).

Analizēto teorētisko literatūru par skolēnu pamatkompetenci mūzikas stundās iespējams secināt, ka skolēnu pamatkompetences mūzikas stundās veidotos sekmīgāk, ja skolēni būtu ieinteresēti aktīvi mācīties mūzikas stundās. Balstoties arī uz novērojumiem, skolēnu radošā darbība un pašattīstības raisošie uzdevumi, spēj rast skolēnam iespēju paskatīties uz mūzikas stundām savādāk un izvērtēt savas iespējas turpmākajai nākotnei. Nepieciešamākās pamatkompetence mūzikas stundās ir: informāciju un tehnoloģijas, mācību un izziņas, vispārkulturālā, pašattīstības, komunikatīvā kompetence.

1.3. MŪZIKAS SKOLOTĀJU PROFESIONĀLĀ KOMPETENCE SKOLĒNU PAMATKOMPETENČU VEIDOŠANĀS PROCESĀ

Lai izvērtētu skolotāju profesionālo kompetenci, ir jāapskata skolotāju galvenos profesionālos uzdevumus - to gatavību izplānot, sagatavot un novadīt mācību procesu. Šādu pieeju izmantojot kā pamatu skolotāju standartu izveidē (Margeviča-Grinberga, 2021).

Skolotājas darbs ir starpdisciplinārs un profesionāls, kas nodarbojas ar praktiskiem jautājumiem un parādībām, kas ir nozīmīgs pedagoģiskajā darbībā. Šajās darbībās notiek sadarbība starp skolēnu un skolotāju, kas ļauj socializēties un mācīties skolā, citās izglītības iestādēs, kā arī ārpus tām (Busch Andersson, 2020).

Svarīga loma kompetenču veidošanai mūzikas stundās ir mācību procesa vadītājam – pašam skolotājam. Skolotājas darbības kodols ir profesionālā kompetence, kura ir balstīta uz pieredzes gūšanu un spēju, pieredzes kombināciju. Skolotājas profesionālā darbība balstās uz zināšanu, pieredzi, vērtību un attieksmēm balstītu spēju, kas vēlāk pāriet uz prasmēm un gatavību pedagoģiskajā darbībā. Prasme sadarboties ar kolēģiem, kā arī īstenot personalizētu,

iekļaujošu un brīvu mācību vidi, kurā tiek ņemtas vērā skolēnu vajadzības. Šis viss ir ietverts skolotāju kompetenču attīstībā (Margeviča-Grinberga, 2021).

Skolotāju profesionālo kompetence sastāv no zināšanām, prasmēm un uzskatiem, kas ietverti darbībās. Skolotāju aktivitātes ietekmē skolēnu aktivitātes, kas ir viņu topošo kompetenču pamatā. Mūzikas elementi jākopj jau no agras bērnības, lai mūzikas attīstība pamatskolā noritētu sekmīgi. Skolotājs ir atbildīgs par bērna muzikālo prasmju saņemšanu. Skolotāja uzdevums ir ne tikai muzicēt, bet arī atrast nepieciešamās prasmes, lai skolēnus iesaistītu mūzikas klausīšanās, kā arī sekmīgi apgūtu prasmi ieklausīties un uztvert mūziku (Zariņš, 2003).

Tādēļ, katrs skolotājs ir atbildīgs par savām zināšanām un prasmēm. “Vispārējās, profesionālās un interešu izglītības pedagogs ir atbildīgs par savas profesionālās kompetences pilnveidi. Profesionālo kompetenci pilnveido, regulāri, jāpilnveido triju gadu laikā, apgūstot atbilstošu programmu” (Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību..., 2018).

Sarežģītākais topošo mūzikas skolotāju metodiskās kompetences veidošanas procesā balstās uz izglītojošā un pedagoģiskā skolēna un skolotāja mijiedarbību, un skolotāja personīgo piemēru, kas ir liela, svarīga sastāvdaļa šajā procesā. Pedagoģiskā repertuāra pamatu veido piecas galvenās lomas, kuras būtu jāpilda skolotājam, lai skolotāja personīgais piemērs būtu mūzikas skolēnu profesionalitātes standarts un mērķis (Rohwer & Henry, 2004).

Pirmā loma ir būt skolotājam, kā mūzikas un pedagoģisko zināšanu nodošanas procesa subjektam, profesionālo kompetenču veidošanu un šī procesa organizēšanu. Otrā loma ir skolotājs kā mūziķis-pētnieks, akadēmiskās un akadēmiski-metodiskās literatūras autors, zinātnisko darbu dalībnieks. Konferences, semināri, konkursi, studentu mūziķu pētnieciskā darba vadītājs. Trešais skolotāja uzdevums ir organizēt, uz praksi orientētus mūzikas pasākumus, kuros skolotājs rada reālus profesionālus vai tiem tuvus apstākļus un ļauj skolēniem tos īstenot praksē, realizējot iegūtās zināšanas un kompetences. Ceturtā skolotāja loma ir sistemātisku, mērķtiecīgu mūzikas skolotāju apvienošana mācībspēka darbībās, kas vērsta uz kolektīvās mijiedarbības priekšmetu kopīga rezultāta sasniegšana. Piektā skolotāja loma, kā priekšmets globalizācija un internacionalizācija, starptautiskās izglītības un zinātnes sadarbības priekšmets (Rohwer & Henry, 2004).

Skolotāja profesionālās kompetences modelī ir norādīts trīs dimensijas, kurās ietilpst ļoti specifiskas zināšanas un prasmes un kompetenču attīstība profesionālajā biogrāfijā. Svarīgākais solis šajā modelī, ir biogrāfiskā skatījuma un saistīto tēmu pedagoģisko aprakstu

ieviešana (Terhart, 2002). Prasmju apguve, galvenokārt, nav akadēmiskā procesā paredzētais ieguvums, bet gan praktiskajā darbā iegūstamais.

Mūzikas izglītības pētniecība radās pakāpeniski kopš Pedagoģijas augstskolu un Mākslas augstskolu izveidošanas pēdējā desmitgadē. Maz ir zināms par izplatīto mūzikas mācīšanas praksi, mūzikas mācīšanas kvalitāti valsts skolās, kā arī skolotāju priekšstatiem par mūzikas mācīšanas labo praksi. Tiek uzsvērts, ka pārsteidzošs ir fakts, ka aptuveni 20% mūzikas stundu pamatskolās veic skolotāji, kuri nav kvalificēti mūzikas mācīšanai (Huber & Camp, 2013).

Arī citās runājošās valstīs ar plaši izplatītiem mūzikas izglītības pētījumiem trūkst empīriski apstiprinātu lokālu teoriju par mūzikas stundām un mūzikas mācīšanās procesiem vai diskusiju par būtiskiem mūzikas mācību uzdevumu pielietošanas kritērijiem, funkcijām un kvalitāti. Pastāv dažādās didaktiskās koncepcijas, bet joprojām nav vienprātības par estētisku un izteiksmīgu mūzikas stundu izpratni vai jomas specifiskām pamatidejām un to pamatā esošajiem priekšstatiem, kas jāapgūst mūzikas stundās (Martin, 2020).

Mūzikas kultūrā ir tāds jēdziens jaunatnes subkultūra. Ar šo jēdzienu apzīmē mūzikas veidus, kas ir īpaši populārs jaunatnes vidū. Skolas no populārās mūzikas nedrīkst novērsties, tieši otrādi ir jādod pozitīva attieksme un jāsamazina negatīvās tendences, pretējā gadījumā mūzikas pedagoģija sniegs mazu ietekmi uz sadzīves un jaunatnes populāro mūziku (Zariņš, 2003).

Varam novērot, ka liela ietekme uz šo subkultūru ir masu mēdijiem, kas ietekmē cilvēku gaumi, stilu, vērtības sistēmu, kas rada informācijas pārbagātību, kurā klausītājs bez tradīcijas pārzināšanu, bez pienācīgu izglītību mūzika kļūst par maznozīmīgu sadzīves fonu, tā pārstāj eksistēt kā māksla. Galvenais, kas mūzikas stundā jābūt ir muzikālā izglītošana, kas apvieno visu mūzikas stundā piedzīvoto. Tādēļ mūzikas stundās, mūsdienās par īpaši nozīmīgu faktoru kļūst vērtīborientācijas sistēma (Mūrniece, 1998).

Studentiem, topošajiem skolotājiem nevar iedot pieredzi, bet to ir jāapgūst strādājot pašiem. Bet šādā veidā, kamēr pedagogs nonāk pie pieredzes un secinājumiem, viņi jau ir pieļāvuši un labojuši vairākas kļūdas, kā rezultātā cieš skolēni un pats pedagogs. Brice uzsver, ka ļoti liela nozīme mūzikas stundās ir Orff metodikas pielietojums. Vācu komponists, pedagogs, kurš savulaik kopā ar kolēģi Gunildu Kētmani izstrādājis interesantu mūzikas metodiku, kas nosaukta paša vārdā, bet to papildinājuši daudzi viņu kolēģi un šo metodikas mantinieki (Brice, 2018).

Latvijā arī tiek pielietota šī metode un viena no vēstnesēm K. Orffa metodē ir Dace Ziemele. Šajā metožu pielietojumā var sastapties ar dažādiem muzikāliem vingrinājumiem- dziedāšanu, kustēšanos, klausīšanos. Orff nodarbības attīsta bērnu daudzpusīgumu, ritma sajūtu un strauju koordinācijas attīstību. Šo metožu pielietošanā pēc laika skolēns spēj sakoordinēt vairākas darbības- spēles tehniku, dziedāšanu (Ziemele, 2012).

Vairākas darbības ir cieši saistītas ar mūzikas stundām. Tās ir personību visattīstošākais darbības process, jo muzicējot tiek nodarbināti dažādi smadzeņu garozas lauki. To visvairāk redz paši skolotāji, skolēni kuri vienmēr apmeklē mūzikas pulciņu vai cita veida mūzikas nodarbības ir apveltīti ar labāku uztveri, atmiņu, radošumu un elastīgu domāšanu. Tiek likts akcents, ka mūziku klausīties ir labi, bet vēl izcilāk ir to pašam muzicēt, dziedāt, dejot. Mūzikai ir milzīga vērtība jebkurā vecuma posmā (Birzkops, 2002).

Mūzikas stundas norit ļoti aktīvi un radoši, bieži vien visi uzdevumi tiek veikti klases kolektīvā, pa pāriem vai grupās. Skolotājs nedrīkst nosodīt skolēnu par neprecīzu veiktu uzdevumu, jo skolēni to uztvers ļoti jūtīgi, kas radīs nepatiku, naidu pret mūzikas stundām. Kopējais prieks par klasesbiedru radošumu, veiksmi ir īpašs, jo tas būtu labākais audzināšanas līdzeklis mācību stundā (Grauzdiņa un Vasmanis, 2004).

Lai gan tiek runāts, cik mūzikas stundas ir radošas un nepieciešamas skolēnu attīstībā, mūzikas stundas netiek novērtētas tik ļoti kā vajadzētu. Tiek uzsvērts, ka katram būtu jādod iespēja piedalīties kultūras dzīvē. Mūzikas ieguvumu kopumā nemaz nevar pietiekami novērtēt. Vecāki zina, ka bērniem mūzika ir laba, tādēļ tie bērni tiek mudināti doties uz mūzikas skolām, lai attīstītu vairāk savas iemaņas un prasmes. Toties, kas attiecas uz skolotāju darbu mūzikas stundās, ne visi skolēni ir gatavi pilnvērtīgi muzicēt vai arī vēlētos piedalīties ārpus stundu mūzikas pulciņos (Stoddart & Crosier, 2018).

Skolotāja vērtēšanas kompetence ir ļoti cieši saistīta ar mācību procesu, saturu. Skolotājs ir atbildīgs tieši par to, ko viņš vēlas iemācīt un kādus sasniežamos rezultātus vērtēt (Pestovs, 2018). Refleksijas un vērtēšanas kompetence iet roku rokā ar vēlamo sasniežamo rezultātu.

Vērtējums savā būtībā ir mērījums. Bet mērījumu mēs varam pielīdzināt kā salīdzināšanas ar kādu skalu. Mācību procesā vērtēšanai ir vairākas funkcijas. Tās var grupēt, kuras ir nozīmīgas skolēnam, kuras skolotājam. Skolotājam ir svarīgi, ka:

- Skolēns var noskaidrot vai skolotāju izvēlētās metodes palīdz sasniegt iecerēto;

- Skolotājs var atklāt dažādus pārpratumu komunikācijā ar skolēniem;
- Skolotājs var izvērtēt un koriģēt savu mācību plānus;
- Skolotājs atklāj situācijas, kurās skolēnu būtu jāstimulē vai jāpievērš uzmanība, kādām mācību grūtībām (Purēns, 2017).

Vērtējumā ir jāizmanto praktiski uzdevumi, kas ir pietuvināti reālās dzīves situācijām. Tas atbilst Latvijā izmantotajam skaidrojumam, ka kompetence ir gatavība dzīves darbībai.

Lai notiktu pilnvērtīga zināšanu saņemšana, skolotājs: izvirza skaidru un jēgpilnu sasniedzamo rezultātu, zināšanu apgūvē piedāvā daudzveidīgus, kompleksus, personiski nozīmīgus uzdevumus, kas dod iespēju veidot patiesu izpratni, savstarpēji saistīt mācību procesā apgūto, rosinot izvēlēties piemērotāko risināšanas paņēmieni, nodrošina atbilstošu un regulāru atgriezenisko saiti mācību laikā, rosina skolēnus reflektēt par mācīšanos un domāšanu (Mērķis:lietpratība, 2019).

Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem mūsdienīgu izglītības īstenošanai ir vērtēšana. Atgriezeniskā saite ir vērtīgs brīdis mācību darbībā, jo atspoguļo to, kas vēl ir jāuzlabo un kas jau ir zināms (Čakāne, 2018).

Jāspēj saprast, ka mūzika, mācību priekšmets, ir viens no daudzajiem priekšmetiem, tomēr ļoti atšķirīgs no visiem pārējiem, bet arī ne nesvarīgāks priekšmets no pārējiem. Līdz ar to mūzikas stundu vērtēšana ir būtiska mācību procesā. Mūzika liela daļa tiek vērtēta subjektīvi, dublēt citu mācību priekšmetu pieredzi nav iespējams (Vasmanis, 2003).

Pedagogiem vērtēšanas process ir liels darbs īpaši šādos radošos mācību apgūves procesos. Balstot vērtēšanu uz kompetences būtību, spējam šīs iemaņas un prasmes formulēt kā apgūvi un izvērtēt kā esam laika gaidā attīstījuši savas iemaņas un prasmes. Tādēļ pedagogam būtiski ir saņemt atgriezenisko saiti, kuru izvērtējot varam nonākt pie secinājumiem, kas un ko vēl vajadzētu nostiprināt, palīdzot uzlabot skolēna sniegumu (Martinsone, 2018).

Mūzikas skolotājs izglītojas būtiskos trīspusējos procesos- būt prasmīgam mūziķim, skolotājam, pētniekam. Muzicēšanas prasmes pilnveidošana ir svarīgs posms mūzikas skolotājiem, jo aktīva pieredzes un atziņu gūšana var būt kā labs paraugs jeb skolēnu autoritāte, motivējoši ieguldot darbu skolēna izglītošanā (Mūrniece u.c, 2017).

Pedagogiem ir jārada maksimāli labvēlīgi apstākļi aktivitātes rosināšanai. Pedagoģa darbība ir efektīva, ja tā izraisa pozitīvas emocijas, prieku, kurš veicina bērnu radošumu un tā izpaušmi. Tā pedagogs sekmēs mūzikas personisko nozīmi (Martin, 2020).

Iepazīstot šos kompetenču veidus, kas lieliski liek pamatu mūzikas pedagoga statusam, tik pat nozīmīga kompetences apguve ir informācijas un tehnoloģijas kompetence, kuru laikā mēs izmantojam dažādas tehnoloģijas, lai sekmētu mūzikas stundas. Viens no svarīgākajiem skolotāja īpašībām ir pilnīga atdeva savai profesijai. Ir jājūt, ka tieši tas ir, ko vēlies darīt, ka tas ir tavs aicinājums, tas ir tas, kas tu esi (Mustonena-Dālvista, 2019).

Visu mūzikas saturu var izpildīt, tādēļ nākas klausīties. Pedagoģi savu sistēmu balsta uz mūzikas klausīšanos un pārrunām par to. Izmantojot tehnoloģijas varam rast interesantāku pieeju mūzikas stundām, radošu procesu tam. Mūzikas stundās tehnoloģijas pielieto kā mūzikas izvērtēšanu atbilstošiem svētkiem, tas būtu dziesmu klausīšanās un vārdu meklēšana atbilstoši tēmai (Zariņš, 2003).

Organizatoriskā kompetence sevī ietver intelektuālo, emocionālo un fizisko enerģiju, gatavību izaicinājumam, gatavību uzņemties risku, mobilitāti u.c. , kas veicina profesionālās lietpratības un to pilnveidošanos. Tehnoloģijas ir saistītas ar informācijas kopām, kuras tiek veidotas un glabātas šifrētā formā. Tehniskās prasmes ir ļoti saistītas ar noteiktu ierīču un programmu apgūšanu. Personiskās prasmes ar tehnoloģiju ir saistītas arī ar psihiskiem jautājumiem (virtuālās un reālās pasaules nošķiršanu apziņā), sava virtuālā tēlu veidošanu datortīklos un personisko drošību. Mediju pratībā ar šo visbiežāk sastopas skolēni un skolotāji (Purēns, 2017).

Analizēto teorētisko literatūru par skolotāja kompetenču lomu mūzikas stundās sākumskolā iespējams secināt, ka skolotājiem ir jāspēj attīstīt profesionālo kompetenci, lai kvalitatīvi organizētu pedagoģiskās darbības gaitu. Pilnveidojot sevi, pedagogs spēs iedrošināt un mudināt skolēnus labākai mācību priekšmetu apguvei. Izvērtējot pamatkompetenču pielietojumu, pedagogs būs pilnvērtīgi apguvis kompetenču būtību un to jēgpilnu izmantošanu dzīves situācijās.

2. SKOLĒNU PAMATKOMPETENČU VEIDOŠANĀS IESPĒJAS MŪZIKAS STUNDĀS SĀKUMSKOLĀ

2.1. EMPĪRISKĀ PĒTĪJUMA METODOLOĢISKAIS RAKSTUROJUMS

Empīriskā pētījumā tika novērotas 4. un 5.klases skolēnu pamatkompetenču veidošana mūzikas stundās. Pētījums notika X pamatskolas izglītības iestādē, tajā piedalījās 13 skolēni no 4. un 5.klases, zēni-6, meitenes- 7.

Pētījuma gaitā tika pārbaudīta izvirzītā hipotēze, ka sākumskolas skolēnu pamatkompetenču veidošanos mūzikas stundās būs sekmīga, ja skolotājs

- piedāvā skolēniem dažādus uzdevumus un muzikālas aktivitātes pamatkompetenču attīstībai;
- skolēni aktīvi iesaistās muzikālajās darbībās;

Empīriskais pētījums sastāv no diviem posmiem:

- 1 posms notika laika posmā no 01.04.2021. - 01.06.2021. Tika vēroti skolēni mūzikas stundās, veicot piedāvātos uzdevumus.
- 2 posms notika laika posmā no 01.09.2022. – 01.11.2022. Tika vēroti skolēni mūzikas stundās, veicot atkārtoti piedāvātos uzdevumus.

Praktiskā pētījumā tika izmantotas šādas metodes: pedagoģiskais novērojums, izmēģinājuma darbība.

Pedagoģiskais novērojums ir izziņas procesa rezultāts, mērķtiecīgs, kas iegūts vērojot darbības ilgstoši vai atkārtoti, lai uzzinātu (ko), secinātu izsekotu (kam), uzmanītu (ko) (Blinkena u.c., 2000).

Pedagoģiskās novērošanas laikā tiek pievērsta uzmanība skolēnu īpašībām, komunikācijai, kas norit verbāli (valoda), darbībām, kas notiek neverbāli, konkrētai darbībai (uzdevumu veikšanai), materiāli, kas nepieciešami mācību procesam, emocijām (savstarpējās attīstības), domāšanu līmenim (Žogla, u.c., 2012).

Šajā pētījumā pedagoģiskais novērojums tika veikta ar mērķi, lai izpētītu skolēnu mācīšanās procesu mūzikas stundās, savienojot to ar pamatkompetenču attīstību. Tika veidots

izziņas process, lai rezultātā apkopotu skolēnu pamatkompetenču prasmi mūzikas stundās attiecīgajās klasēs.

Izmēģinājums ir pasākums vai pasākumu kopums, lai pārbaudītu kvalitāti, īpašības, piemērotību (Tēzauris, 2022). Darbība ir kustība, pāreja no kāda cita stāvokļa, procesa (Tēzauris, 2022). Izmēģinājuma darbība ir pasākumu kopums, kas pārbauda šo kustību, pāreju no cita stāvokļa un to cik tas ir kvalitatīvi un piemēroti.

Šajā pētījumā izmēģinājuma darbība tika veikta ar mērķi, lai konstatētu pamatkompetenču veidošanās attīstību, progresu. Tika piedāvāti dažādi uzdevumi, kuri balstās uz pamatkompetenču attīstību, lai mācību stundu gaitā uzzinātu skolēnu pamatkompetenču attīstības līmeni. Bija nepieciešamas šādas darbības, lai precīzāk izpētītu skolēnu pamatkompetenču prasmes mūzikas stundās. Izvērtēt katra skolēna sniegumu un pamanīt neapgūtās prasmes, ļaujot novērtēt, kuri mācību uzdevumi rada grūtības skolēniem mūzikas stundā, kas līdz ar to ļauj apstiprināt, kādas darbības būs nepieciešamas, lai to uzlabotu.

Lai novērotu skolēnu kompetenču veidošanas attīstības līmeni, tika izstrādāti kritēriji, kas ir atspoguļoti 1.tabulā.

1.tabula. Kompetenču veidošanās kritēriji, rādītāji un līmeņi

Kritēriji/ pamat kompetences	Rādītāji	Augsts līmenis (3punkti)	Vidējs līmenis (2punkti)	Zems līmenis (1punkts)
1.Vispārkulturālā kompetence	Prasme pieņemt estētiskās vērtības. (izvērtē skaņdarbā aktualizētās vērtības)	Spēj saklausīt un raksturot skaņdarbu.	Reti nepieciešama skolotāja palīdzība, lai saklausītu un raksturotu skaņdarbu.	Bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, lai saklausītu un raksturotu skaņdarbu.
	Veidot priekšstatu par slaveniem komponistiem.	-prot patstāvīgi meklēt un analizēt	-reti nepieciešama skolotāja palīdzība, meklējot un	-bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, meklējot un

	(meklē un analizē informāciju par komponista skaņdarbiem)	nepieciešamo informāciju.	analizējot nepieciešamo informāciju.	analizējot nepieciešamo informāciju.
2.Komunikatīvā kompetence	Prasme sazināties verbāli. (dzirdēto skaņdarbu attēlo stāstā)	Prot patstāvīgi veidot, atbilstošu skaņdarba, stāstu.	Reti nepieciešama skolotāja palīdzība, veidojot skaņdarba stāstu.	Bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, veidojot skaņdarba stāstu.
	Prasme sazināties neverbāli. (prot dziedāt dziesmu)	-prot patstāvīgi dziedāt.	-reti nepieciešama skolotāja palīdzība dziedāšanā.	-bieži nepieciešama skolotāja palīdzība dziedāšanā.
3.Informācijas un tehnoloģijas kompetence	Prasme iegūt informāciju. (meklē un analizē informāciju par dziesmu)	Prot patstāvīgi meklē un analizē informāciju par dziesmu.	Reti nepieciešama skolotāja palīdzība, meklējot un analizējot informāciju par dziesmu.	Bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, meklējot un analizējot informāciju par dziesmu.
	Patstāvīgi publiskot informāciju. (publisko	-prot patstāvīgi publiskot informāciju.	-reti nepieciešama skolotāja palīdzība, lai publiskotu informāciju.	-bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, lai publiskotu informāciju.

	informāciju par dziesmas vēsturi)			
4.Mācību un izziņas kompetence	Prasme apgūt piedāvāto dziesmu. (Prot dziesmas vārdus un melodiju) Apgūt zināšanas mūzikas teorijā.(prot pielietot mūzikas terminus)	Prot patstāvīgi izpildīt dziesmu. -patstāvīgi pielietoj mūzikas terminus.	Reti nepieciešama skolotāja palīdzība, lai izpildītu dziesmu. - reti nepieciešama skolotāja palīdzība, pielietojot mūzikas terminus.	Bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, lai izpildītu dziesmu. - bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, pielietojot mūzikas terminus.
5.Pasattīstības kompetence vai mācīšana mācīties	Prasme iegūtās zināšanas pielietot praktiskajā darbībā. (spēj izveidoto ritmu ritmizēt)	Prot patstāvīgi izveidoto ritmu ritmizēt.	Reti nepieciešama skolotāja palīdzība, izveidoto ritmu ritmizēšani.	Bieži nepieciešama skolotāja palīdzība, izveidoto ritmu ritmizēšani.

Izstrādātie kritēriji ļāva precīzāk un viegli izvērtēt skolēna pamatkompetenču veidošanās attīstību. Paši būtiskākie ir līmeņu rādītāji, kas norāda uz skolēna apgūto un sniegto konkrētajā uzdevumā. Pamatkompetenču veidošanās līmeņu rādītāji parāda, konkrētu darbību šo pamatkompetenču apgūvē, kas atbilst konkrētam punktu skaitam.

2.2. PEDAGOGISKAIS NOVĒROJUMS

➤ *ētisko iemeslu dēļ skolēnu vārdi tika mainīti*

Lai novērotu skolēnu pamatkompetenču izpausmes, pētījuma sākumā, tika izmantoti dažādas muzikālas darbības veidi un piedāvāti skolēniem konkrēti uzdevumi, un muzikālas aktivitātes, kas bija vērsti uz pamatkompetenču veidošanu. Uzdevumu analīze un skolēnu raksturojumi, pētāmās problēmas kontekstā, palīdzēja I pētījuma beigās noteikt pamatkompetenču attīstības līmeni katram skolēnam.

Muzikālās aktivitātes, kas tika izmantoti empīriskā pētījumā bija šādi:

- mūzikas klausīšana
- dziedāšana
- mūzikas instrumenta pagatavošana
- ritma vingrinājumi
- improvizācija
- mūzikas teorijas pamatu apguve.

Lai novērot visparkulturālā kompetences izpausmes mūzikas stundās, tika piedāvāti dažādi uzdevumi skolēniem, kas saistītas ar mūzikas klausīšanas, pārrunām par komponistiem, par konkrēta skaņdarba mūzikas saturu, radošiem uzdevumiem, koncerta apmeklējumu un to analīze.

Komunikatīvā kompetence tika vērota no divām pusēm- verbāla saskarsme un neverbāla. Verbāla saskarsme skolēniem izpaudās tad, kad jāveido stāstu par mūzikas saturu, mūzikas teoriju, neverbāla saskarsme, kad skolēni praktiski muzicē (individuāli vai ansablī).

Informācijas un tehnoloģijas kompetence tika novērota tad, kad skolēni veica uzdevumus, kas saistītas ar informāciju meklēšanu par komponistiem, mūzikas teoriju. Šo kompetenci arī pielietoja veidojot noformējumu savam darbam, to iesniegšanai.

Mācību un izziņas kompetence tika novērota un konstatēta, kad skolēni apguva zināšanas mūzikas teorijā. To darba autore varēja veikt caur konkrētiem uzdevumiem, dziesmu izpildīšanu (duetā, ansablī, individuāli- pēc skolēnu izvēles).

Pašattīstības kompetence (vai mācīšana mācīties) tika novērota tad, kad skolēni varēja iegūtās zināšanas pielietot praktiskajā darbībā (veidojot savu dziesmu, pavadījumu, izpaužoties radoši apzinoties savas spējas). Šeit var arī akcentēt interpretācijas uzdevumus, kas attīstīs skolēna radošo izpausmi un savas spēju atklāšanu.

Tika veikts pedagoģisko novērojums un skolēnu darbību analīzi sekojošās darbības un uzdevumos:

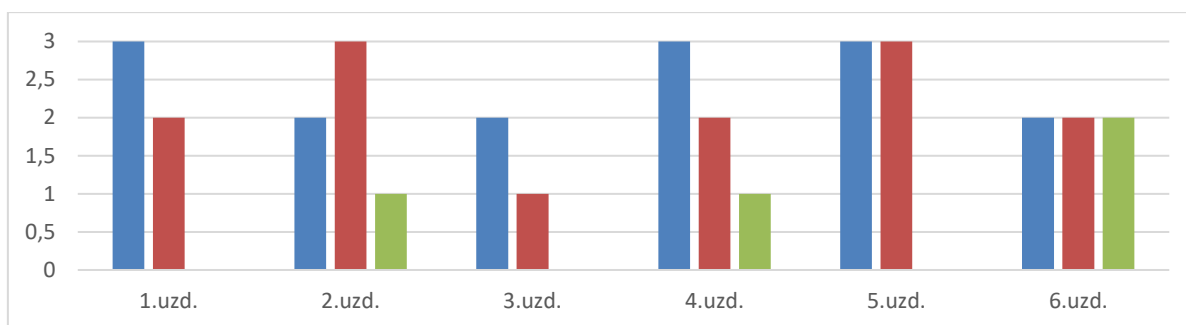
1. Mūzikas klausīšanas skaņdarbs- Edvards Grīgs “Kalnu karaļa alā”
Uzdevumi: 1) analizēt mūzikas saturu, 2) noklausīties un veidot stāstu par mūziku
2. Dziedāšana. Dziesmas: Latviešu tautasdziesma “Rikšiem bērit es palaidu” , latviešu tautasdziesma “Mana mīļa māmuliņa”
Uzdevumi: 1) izpildīt dziesmu ansablī, 2) atbildēt uz skolotāja jautājumiem par mūzikas saturu, 3) atrast interneta dziesmas vēsturi
3. Pagatavot mūzikas instrumentu un izmantot to muzicēšanā.
Uzdevumi: 1) pagatavot skaņu rīku pēc instrukcijas, 2) veidot pavadījumu dziesmai un izpildīt to ansablī, vai veidot ritmisku kanonu (pāros vai citādāk...).
4. Noklausīties tiešsaistes koncertlekciju “Latvijas gadsimts”
Uzdevumi: 1) Atbildēt uz norādītajiem jautājumiem, 2) Veidot dziesmu sarakstu, kas tika dziedātas koncertlekcijā, 3) Meklēt papildus informāciju par dzirdētajiem komponistiem.
5. Mūzikas teorijas pamatu apguve.
Uzdevumi: 1) Apgūst mūzikas izteiksmes līdzekļus, 2) izmanto apgūtos jēdzienus stāstot par dziesmu.
6. Improvizācija - interpretācija.
Uzdevumi: 1) pamēģina, kā mainās dziesmas melodijas raksturs, kad to dzied legato vai stakato, 2) nodziedāt tēmu dažādā raksturā - dusmīgi, jautri, smagnēji, sāpīgi, jokojot, 3) izdzied tēmas neievērojot norādītos skaņveides paņēmienus.

Skolēnu veiktie uzdevumi bija interesanti, jo bija uzdevumi, kas atšķīrās vai izcēlās, bija uzdevumi arī, kur labi visiem padevās un radīja pozitīvu attieksmi pret veikto darbu. Skolēni labi tika galā ar visiem piedāvātajiem uzdevumiem, tomēr dažiem skolēniem arī gadījās mazas grūtības ar uzdevumu izpildi.

Skolēnu teorētisko zināšanu apguve par mūzikas izteiksmes līdzekļiem bija dažādas, skolēnos tika pamanīts, kurš labprāt un ieinteresēti grib apgūt teorētisko bāzi, bet kurš vienkārši atrodas stundā. Tika pamanīta vispārkulturālā kompetences grūtības, bet citos uzdevumos, tomēr, labi padevās pašattīstības kompetence. Ļoti labi varēja akcentēt teoriju pielietošanu, jo skolēniem nepatika veikt vienkāršu teorijas paguvi, bet sasaistot to ar darbību, radās ieinteresētība un velme saprast terminus, kas radīja pozitīvu gaisotni stundā.

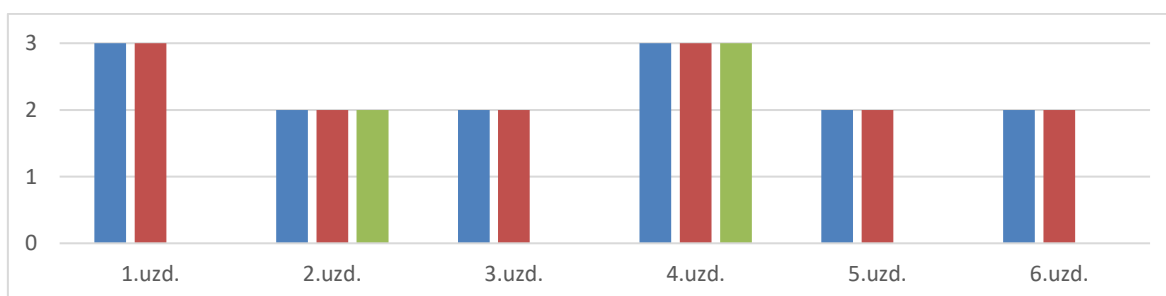
Pēc izmēģinājuma darbības, tika izveidots apraksts par skolēna veikumu un attēls ar katra skolēna rezultātiem visos uzdevumos.

1.attēls. Romāna pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Romāns veicot uzdevumu, klausoties E.Grīga skaņdarbu, spēja analizēt mūzikas saturu, viņa atbildes bija precīzas un tiešas. Grūtību radīja uzdevuma otrā daļa, izveidot stāstījumu par mūziku, kur Romāns, mazliet apjuka un nespēja pilnvērtīgi pabeigt stāstījumu. Skaņdarbs bija mistērisks, kur vajadzētu risināties interesanti notikumi, bet skolēns savu darbu attēloja kā mierīgu rītu mājās, kur lēnām pamostas un iet dienas gaitās, kas nesavienojās ar mūzikas saturu, kuru viņš labi izskaidroja. Pēc skolēna atbildēm un otrā uzdevuma, varēju secināt ka skolēna teorētiskās zināšanas par dziesmas saturu ir apmierinošas, bet to pielietojums veidojot radošu stāstījumu, neatspoguļojās paša darbā. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 32, kas atbilst vidējam līmenim.

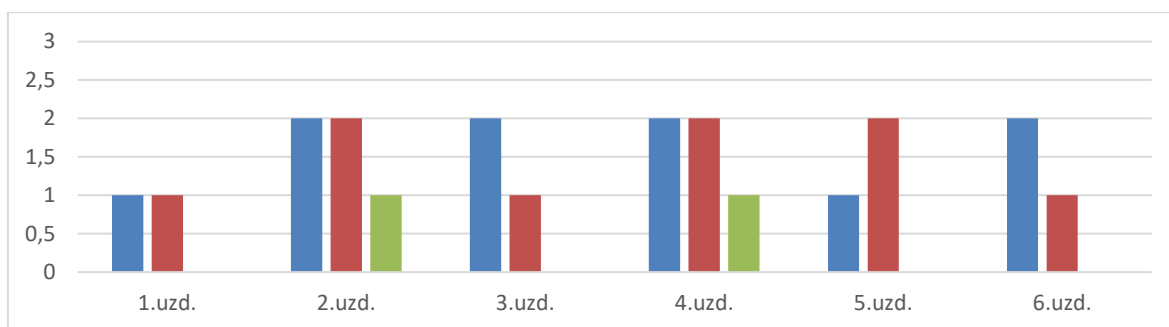
2.attēls. Ditas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Ditas veiktajā uzdevumā, kur vajadzēja pagatavot mūzikas instrumentu, radīja problēmas ar mācību un izziņas kompetenci. Viņai grūtības radīja darbu izpilde pāros, jo nespēja sadarboties ar otru skolēnu, kas centās viņai palīdzēt. No pāra bija grūti dabūt ritmisku kanonu, jo Dita neieklausījās otrā partnerī. Veicot šo uzdevumu, varēju secināt, ka skolniece nejūtas labi strādājot pāros, jo nav sadarbības. Dītai veidojot pavadījuma, arī varēju novērot ritma zināšanas, jo ļoti lēni viņai veicās veidot pašu vieglāko ritmu. Viņa neizprata ritma ilgumus, bet atkārtojot un skolotājam palīdzot, beigās sanāca viens ritma vingrinājums. Interpretācijas uzdevumos, bija interesanti viņu vērot pieejot šiem uzdevumiem, jo radīja bažas, ka viņa nespēs to paveikt, bet biju patīkami pārsteigta par skolēna velmi radoši strādāt un veidot

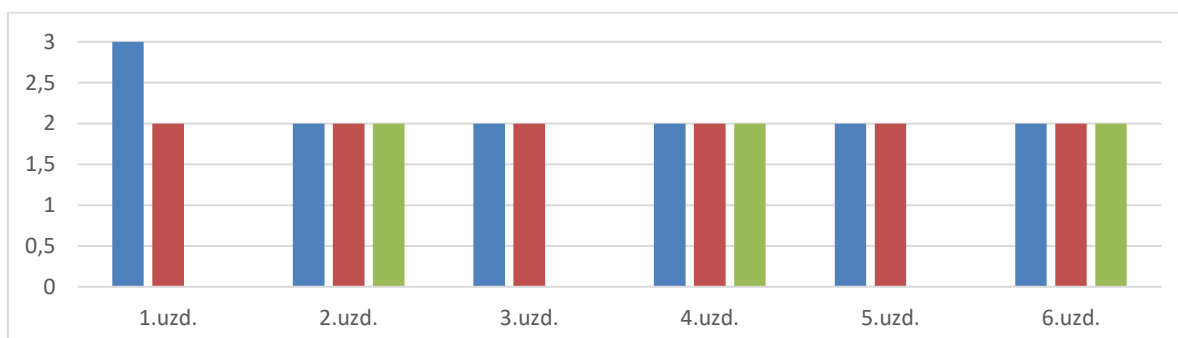
savas pieejas rādot dažādas emocijas un dziesmu rakstura veidošanā. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 35, kas atbilst augstam līmenim.

3.attēls. Jēkaba pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

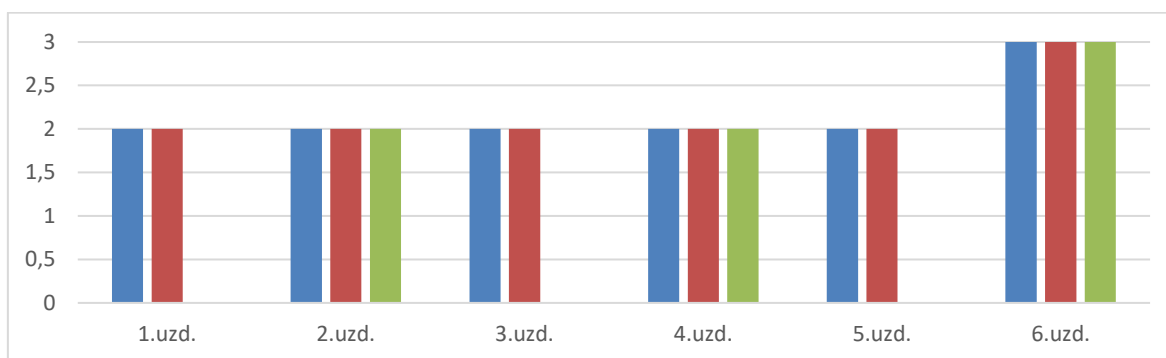
Jēkabam grūtības parādījās vairākos uzdevumos. Uzdevumā mūzikas klausīšanas skaņdarbs, viņš ļoti apjuka un nespēja koncentrēties uz mūzikas saturu. Jēkabs visus apzīmējumus sajauc ar vietām, bet ar skolotājas palīdzību, spēja saprast savu kļūdu un to labot. Jēkabs, veicot otro uzdevumu, kur bija jāveido stāsts par dzirdēto mūziku, nespēja iejusties muzikālajā tēlā, kurš bija mistērisks. Ar skolotājas dotajiem virzieniem un idejām, viņš spēja dziļāk ieklausīties skaņdarbā un radīt savu ideju, kas ļoti iepatikās. Pēc šī uzdevuma, varēju secināt, ka skolēnam bija grūtības iejusties, bet dotās norādes spēja viņu ievirzīt pareizā virzienā, kas ļoti skolēnam noderēja. Veicot uzdevumu, par mūzikas teorijas pamatu apguvi, novēroju, ka skolēns nespēj pamatot mūzikas izteiksmes līdzekļus, kas tie tādi ir un ko tie dara. Novēroju velmi no jauna apgūt zināšanas, jo ar skolotājas palīdzību izdevās nonākt pie termina apzīmējuma un to nozīmi. Jēkabam īsti nezinot teorijas jēdzienus, spēja pastāstīt par dziesmu izmantojot loģisko domāšanu. Īsi un konkrēti spēja nolasīt dziesmas tempu un dinamikas apzīmējumus, lai gan viņš neizmantoja terminu nosaukums, Jēkabs prata noteikt, dziesmas skaļums ir skaļš /kluss, dziesmas ātrums ir ātrs /lēns. Šeit varēju novērot skolēna pašattīstības kompetenci, kur skolēns radoši izpaužas pielietojot loģisko domāšanu. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 23, kas atbilst zēmam līmenim.

4.attēls. Betijas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

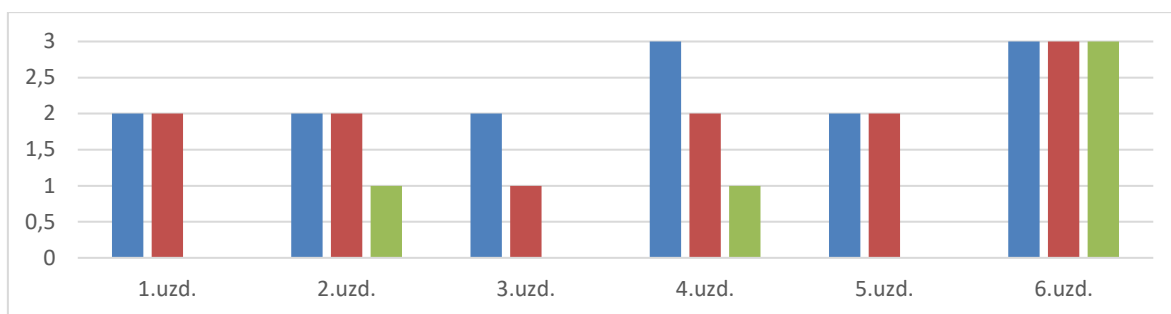
Betija veicot uzdevumu, noklausoties tiešsaistes koncertlekciju, tika pamanītas grūtības uzmanīgi klausīties un sekot līdz pašai lekcijai, jo uzdodot jautājumus viņa nespēja precīzi atbildēt, bet ar skolotājas dotajiem norādījumiem un palīdzību, viņa spēja, tomēr, atrast atbildes (4.pielikums). Neuzmanības kļūdas arī tika manītas, veidojot dziesmu sarakstu, kur tika minētas dziesmas, kas nemaz nebija dzirdamas koncertlekcijā. Interesantākais bija viņas pieeja dziesmu nosaukumiem, kur viņa nespēja atcerēties pašu nosaukumu, tādēļ rakstīja dziesmu vārdus, kurus viņa atcerējās, kas ļāva paskatīties uz pozitīvo pusi. Lai gan Betija bija ļoti aktīva un vēlējās iesaistīties visos darbos, viņai arī neveicās izmantojot tehnoloģijas. Meklējot informāciju par komponistiem, viņa nespēja izvēlēties kā pareizi meklēt interneta resursus. Tā vietā, lai viņa vienkārši ierakstītu komponista vārdu un uzvārdu, viņa meklēja izmantojot vārdu komponisti, kas palielināja viņas meklēšanas loku. Skolotāja deva īsas norādes un mudināja izmēģināt savādāk, kas ļāva Betijai ātrāk atrast un izvērtēt atrasto informāciju. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 31, kas atbilst vidējam līmenim.

5.attēls. Rūda pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

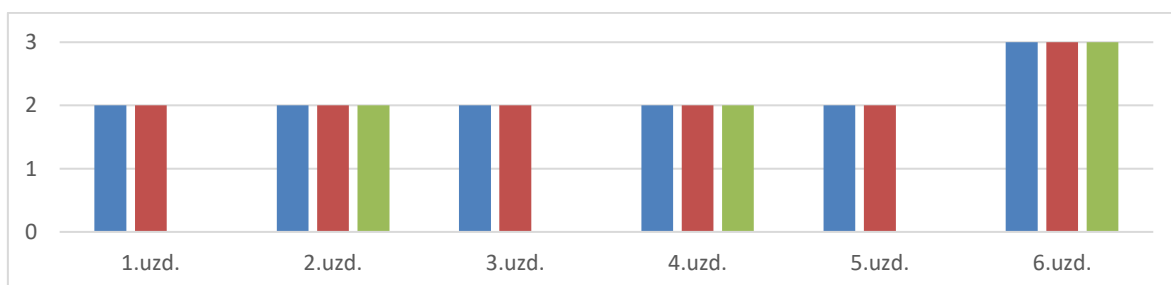
Rūdis ļoti labi iekļāvās uzdevumos par jaunradi, kas atstāja pozitīvu iespaidu uz citiem klases biedriem. Rūdim grūtības sagādāja dziedāšanas uzdevums, kur viņš nespēja koncentrēties uz pašu uzdevumu. Dziedot dziesmu radās dažas ritma kļūdas, kas viņa izpratnē bija pareizas, bet norādot un demonstrējot atšķirības, viņš saprata savu kļūdu. Uz skolotājas uzdotajiem jautājumiem par dziesmu skolēns atbildēja ar dažām kļūdām, sajaucot tempu ar skaļumu, uz kuru pats ātri reaģēja, bet arī analizējot otru dziesmu notika tas pats, kas ļāva pamanīt, ka Rūdis nav īsti apguvis termina nozīmi. Rūda darbā arī varēja novērot grūtības ar tehnoloģijas zināšanām, jo nespēja sekmīgi atrast interneta resursus prasīto. Viņš meklējot izmantoja vārdus dziesmu vēsture, kas paplašināja viņa meklēto informāciju. Skolotāja deva mazas norādes un ieteikumus, kas ļāva viņam saprast savu kļūdu, meklējot informāciju. Rūdis ļoti ātri to saprata un spēja pēc tam sameklēt un izvērtēt atrasto informāciju. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 33, kas atbilst vidējam līmenim.

6.attēls. Baibas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

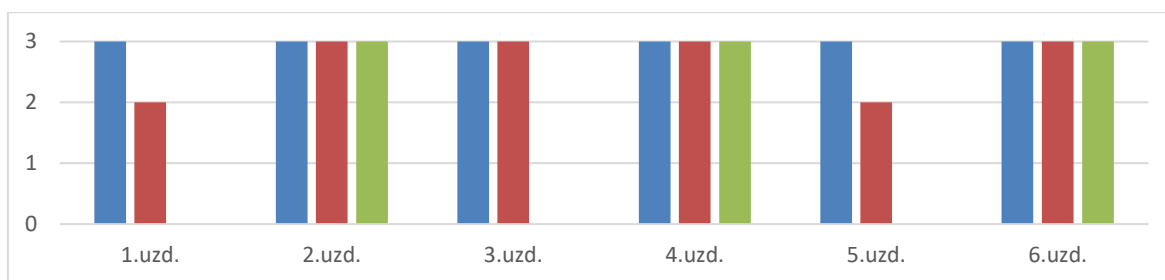
Baiba uzdevumā pagatavojot mūzikas instrumentu (1.pielikums) , nespēja izveidot pavadijumu dziesmai, kas apstādināja viņas darbu, jo viņa ļoti apjuka. Baiba nespēja saprast, kas īsti ir tas pavadijums, bet klases biedri nāca palīgā un paskaidroja, par ko viņa nebija lielā sajūsmā. Viņa ļoti vēlējās izpildīt uzdevumu, kur nācās skolotājam palīdzēt, bet pateicoties viņas attieksmei, velmei izpildīt uzdevumu, tas arī izdevās. Veicot otru uzdevumu, Baiba nespēja iekļauties grupu darbā, pat necentās ieklausīties savas grupas biedros, kas viņai palīdzēja. Vienai viņai izdevās veikt rimta vingrinājumu, bet kopā to veicot, ritms aizkavējās vai arī vispār neskanēja. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 31, kas atbilst vidējam līmenim.

7.attēls. Oto pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

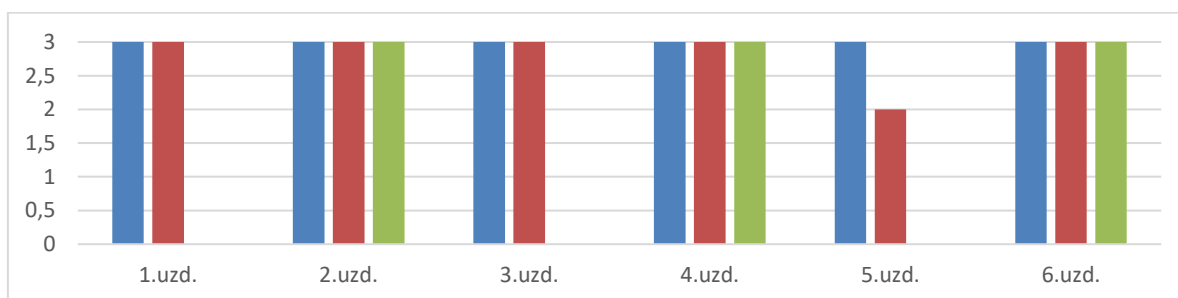
Oto muzikālās spējas tika manītas dažādas, jo radošā pieeja, kas būtu pašattīstības kompetence, viņam ir ļoti labi attīstīta, kas ļāva viņam interesanti un ar saviem variantiem pieiet šiem uzdevumiem. Oto ir grūtības teorētisko zināšanu apgūvē, kas samazina viņa zināšanas dziesmu saturu izklāstīšana (2.pielikums). Viņš spēja noteikt dažus mūzikas izteiksmes līdzekļus, bet ik pa brīdim šis atkal tika sajaukts vai arī vairs neatcerējās ko atbildēt uz skolotājas jautājumu. Tika pamanītas arī grūtības ar informācijas izvērtēšanu, jo Oto spēja atrast informāciju, bet nespēja izvērtēt, kura ir noderīga un vajadzīga, tā vieta viņš norakstīja visu, ko viens spēja atrast. Kas apgrūtināja viņa pašu izpratni pret informācijas būtību, kā arī grūtības skolotājam izvērtēt vai prasītai tika atrasts un uzziņāts. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 33, kas atbilst vidējam līmenim.

8.attēls. Judītes pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Judītes muzikālās darbības ir spēcīgi apgūtas, bet, tomēr, tika novērotas dažas grūtības uzdevumos. Viņai grūtības radīja stāstu veidošanas, jo ilgu laiku nespēja vispār neko uzrakstīt par dzirdēto. Skolotāja centās palīdzēt, dodot dažādas idejas, norādes stāstu būvēšanai, kas ļāva viņai virzīties uz priekšu. Lai gan viņas teorētiskās zināšanas ir apgūtas, tika pamanītas grūtības to pielietošanai stāstot par dziesmas saturu. Tika jaukti dažādi termini apzīmējot dziesmas melodiju. Bet skolotājai pārjautājot terminu nozīmi, Judīte saprata, kur kļūdījusies un laboja savas kļūdas. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 43, kas atbilst augstam līmenim.

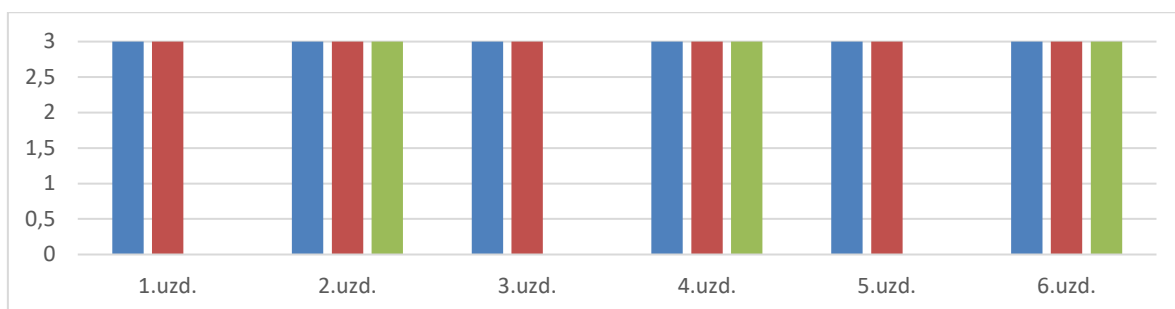
9.attēls. Aleksa pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Alekss labi darbojas ar tehnoloģijām, kas labi palīdz informācijas meklēšanai un to noformēšanai. Informācijas un tehnoloģijas kompetence šeit attīstīta viņa vecumā ir teicama, kā arī ļoti interesanti viņš spēj pasniegt savu darbu, kas viņam pašam rada lielāku prieku un atdevi veidot šādus darbus. Alekam tika pamanītas grūtības ar mūzikas izteiksmes līdzekļu pielietošanu uzdevumā, kur vajadzēja pastāstīt mūzikas saturu. Ko šie termini nozīmē ļoti labi zināja, bet bieži jaucās, kad nācās tos izmantot. Dziedāšanas uzdevumos ļoti labi prata iesaistīties kopējā kolektīva, kas radīja pašam lielāku gandarījumu par paveikto, kā arī palīdzēja citiem, kuri nesaprata melodiju vai neprata izlocīt vārdus. Lielu prieku radīja Aleksa izpilde jaunrades uzdevumos, kur viņš parādīja ļoti iespaidīgu savu interpretāciju, gan dziesmu raksturu attēlošanu, gan melodija raksturu maiņu, gan arī pilnībā neievērojot dziedot

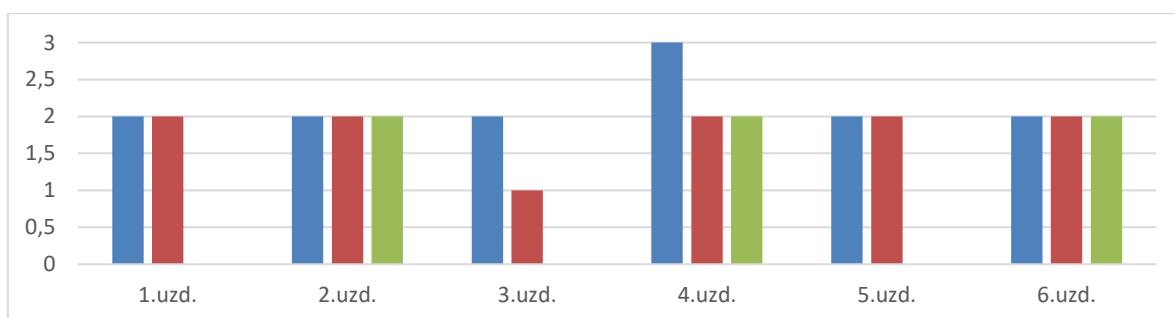
melodiju, kas parādīja viņa radošo pieeju darbam. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 41, kas atbilst augstam līmenim.

10.attēls.. Evijas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Evija muzikālajā darbībā ir ļoti aktīva un radoša skolniece. Viņas pašattīstības kompetence ir ļoti bagāta, jo spēj pilnība izmantot apgūtās zināšanas, sasaistot ar praktisko darbību. Komunikācijas kompetence Evijai ļoti labi izpaužas gan neverbāli, gan verbāli. Mūzikas teorijas apguve ir spēcīga, jo uz skolotājas jautājumiem spēj ātri un konkrēti atbildēt, prot arī savu atbildi pamatot un pateikt arī savas domas. Muzicēšanā spēj pamanīt kļūdas un tās labot, kā arī palīdz klases biedriem ar padomu un ieteikumu. Uzdevumā, kurā bija jāklasās skaņdarbs un jāuzraksta stāsts Evija uzzīmēja zīmējumu, kas atspoguļo skaņdarba raksturu (3.pielikums). Iesūtot zīmējumu viņa aprakstīja uzzīmēto, kas bija ļoti radoši, jo papildināja viņas aprakstu. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 45, kas atbilst augstam līmenim.

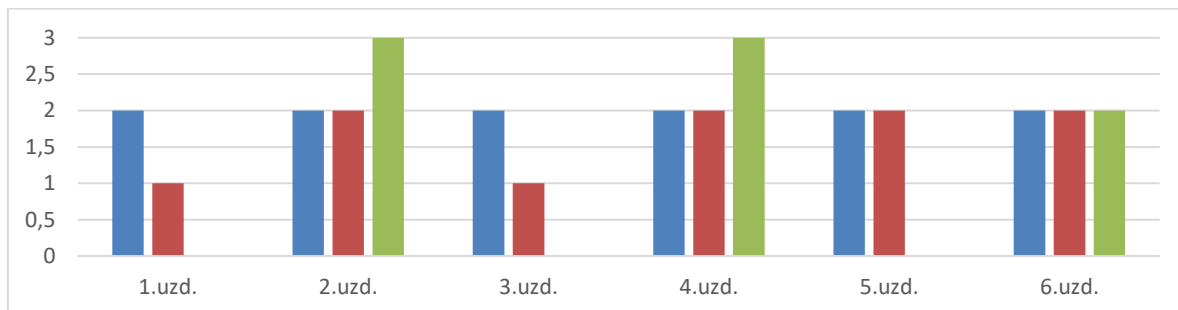
11.attēls. Tomasa pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Tomasa muzikālajās darbības grūtības radīja ritma vingrinājumi, veidot ritmu, kā arī ritmiski to nospēlēt kanonā ar grupas biedriem. Viņa ritma izpausmes bija novēlotas vai arī nespēja tikt līdzī. Veicot uzdevumu lēnākā tempā Tomass spēja tikt līdzī, bet pārējiem klases biedriem, tas bija pārāk lēni. Veicot teorētiskos uzdevumus, radās nesaprašana teorijas pielietojums raksturojot dziesmu. Viņš neizprata, kā šie apgūtie termini sasaistās ar pašu dziesmu, jo stāstot par dziesmas tempu, viņš prata pastāstīt, ko tas nozīmē un kādi tempi var

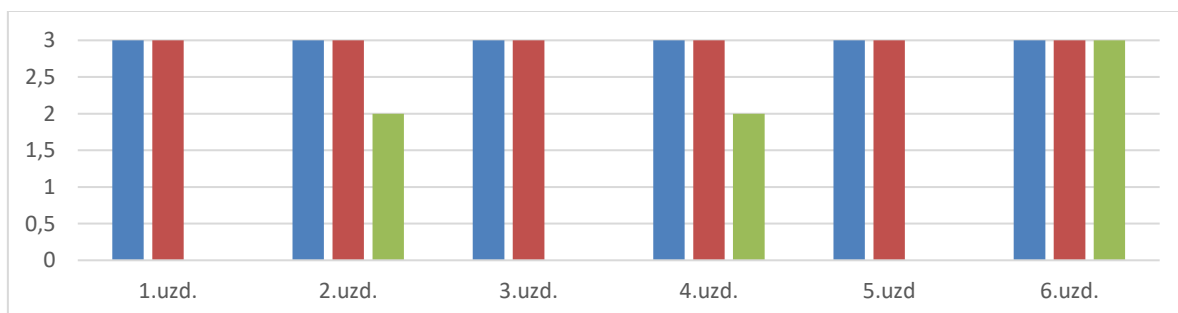
būt. Bet skolotājam dodot norādes un ieteikumus, Tomass ātri izprata lietas būtību un prata pastāstīt prasīto. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 30, kas atbilst vidējam līmenim.

12.attēls. Jutas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Juta veicot uzdevumus nebija pārliecināta par daudziem uzdevumiem. Veicot uzdevumu par mūzikas klausīšanos, viņa neprata ieklausīties skaņdarbā un izveidot atbilstošu stāstījumu dzirdētajam. Tā vietā, viņa sēdēja un domāja, bet uzdevuma rezultātā bija haotiski izveidoti teikumi, ko nevarēja pielīdzināt dzirdētajam. Ritma uzdevumos, viņa nespēja sadarboties ar grupas dalībniekiem. Nevēlējās ieklausīties, lai kopīgi sanāktu skaista ritmiska darbība. Juta vilcinājās, citreiz pat skrēja pa priekšu, neieklausoties citos, kas traucēja pārējiem veidot kopīgu skaņējumu. Vienai pašai veicot uzdevumu, ritms sanāca ritmiski. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 30, kas atbilst vidējam līmenim.

13.attēls. Annas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Anna muzikālās darbības bija augstā līmenī, jo ritmiskās darbībās spēja iekļauties un arī palīdzēt citiem, lai darbs virzītos uz priekšu. Dziedāšana un teorētiskās zināšanas bija ļoti apmierinošas. Uz skolotājas jautājumiem atbildes bija skaidri zināmas un viņa spēja arī pamatot savu izvēlēto atbildi ar iegūtajām zināšanām. Tika novērots, ka Annai rodas grūtības meklējot dažāda veida informāciju. Grūtības visvairāk radījās, jo nav lielas pieredzes interneta resursu meklēšanā. Netika izvēlēti pareizi atslēgas vārdi, lai spētu veikli atrast vajadzīgo, kas

paidzināja meklēšanas procesu. Kopējais punktu skaits, par veiktajiem uzdevumiem ir 43, kas atbilst augstam līmenim.

Pedagoģiskais novērojums un skolēnu darbības analīze, un izveidotie raksturojumi ļāva novērtēt skolēnu pamatkompetences muzikālajās darbībās un aktivitātēs.

Lai novērtētu skolēnu pamatkompetences veidošanos un noteiktu viņu līmeni, tika izveidota 3 punktu sistēma.

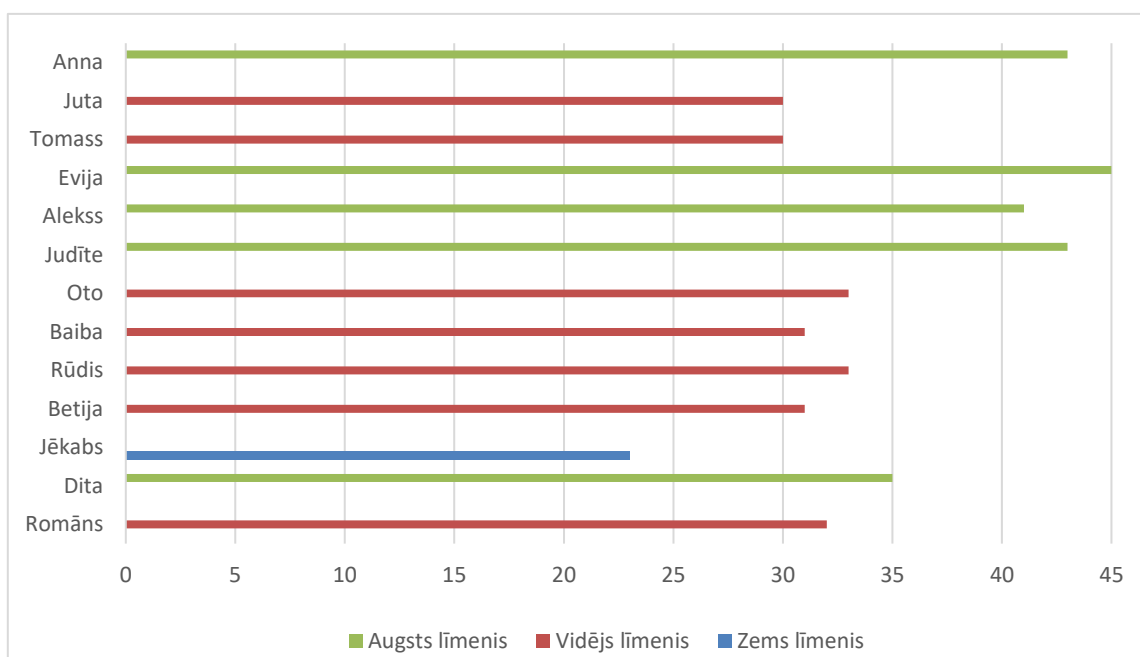
2.tabula. Vērtēšanas sistēma

Vērtēšanas punkts	Kopējais punktu skaits par uzdevumiem	Līmenis
1	15 - 27	zems
2	28 - 33	vidējs
3	34 - 45	augsts

Tika novērtēti visi 15 uzdevumi ar atbilstošiem kritērijiem. Zemākais punktu skaits ir 15, augstākais punktu skaits- 45. Matemātiski tika izrēķināts arī pamatkompetenču veidošanās līmeņi, kas atspoguļots 2.tabulā.

Vērtēšanas rezultāti redzami 5.pielikumā.

14.attēls. Skolēnu pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I pētījuma posma.

Izmēģinājuma darba pētījuma II posmā vajadzētu aktualizēt informācijas un tehnoloģijas pamatkompetenču uzdevumus, kas labāk ļaus novērtēt šo pamatkompetenču pilnveidošanu. Lai izpētītu skolēnu attīstību un progresu pamatkompetenču attīstību mūzikas stundās, izmēģinājuma darbs pētījuma II posmā būs veltīts darbību izpētei un aktualizēšanai, lai uzskatāmā un precīzāk novērotu skolēnu attīstību.

1 skolēnam ir zems līmenis, kas būtu attiecināms uz viņa nespēju koncentrēties veicot uzdevumus. Skolēns nespēja arī iesaistīties uzdevumos pāros ar klases biedriem. Ievērojot šīs īpatnības vajadzētu pievērst uzmanību ļaujot viņam darbu veikt mazliet lēnāk, tas būtu dodot papildus laiku, lai skolēns varētu mierīgi un bez steigas nomierināties un veikt darbu. Kā arī izmēģinās veidot kopīgus darbus ar skolotāju un tad novērot to pašu darbību ar klases biedriem. Tas ļautu labāk izpētīt, kas skolēnam aizkavējas veicot grupas muzikālo darbību.

2.3. ATKĀRTOTA EMPĪRISKĀ PĒTĪJUMA REZULTĀTU ANALĪZE

Atkārtota empīriskā pētījumā tika novērotas 5. un 6.klases skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās. Pētījums notika X pamatskolas izglītības iestādē, tajā piedalījās 13 skolēni no 5. un 6.klases, zēni-6, meitenes- 7.

Pētījuma gaitā tika pārbaudīta izvirzītā hipotēze, ka sākumskolas skolēnu pamatkompetenču veidošanos mūzikas stundās būs sekmīga, ja skolotājs

- piedāvā skolēniem dažādus uzdevumus un muzikālas aktivitātes pamatkompetenču attīstībai;
- skolēni aktīvi iesaistās muzikālajās darbībās;

Praktiskā pētījumā tika izmantotas šādas metodes: pedagoģiskais novērojums, izmēģinājuma darbība.

Lai novērotu skolēnu kompetenču veidošanas attīstības līmeni, ir izstrādāti kritēriji, kas ir atspoguļoti 1.tabulā.

➤ *ētisko iemeslu dēļ skolēnu vārdi tika mainīti*

Lai novērotu skolēnu izaugsmi pamatkompetenču izpausmēs, tika izmantoti atkārtoti mūzikas uzdevumus un muzikālas aktivitātes, kas bija vērsti uz pamatkompetenču veidošanu.

Uzdevumu analīzi un skolēnu raksturojumu, pētāmās problēmas kontekstā, II pētījuma beigās pamanīts pamatkompetenču attīstības līmeni katram skolēnam.

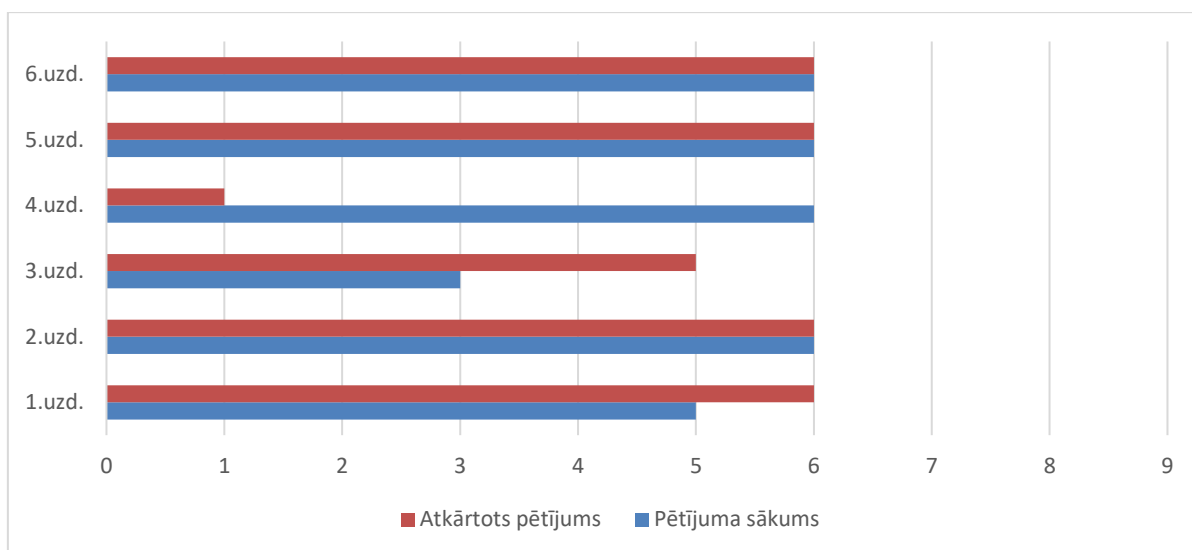
Pedagoģiskais novērojumu un izmēģinājuma darbība sekojošās darbības un uzdevumos:

1. Mūzikas klausīšanas skaņdarbs- Edvards Grīgs “Rīts”
Uzdevumi: 1) analizēt mūzikas saturu, 2) noklausīties un veidot stāstu par mūziku
2. Latviešu tautasdziesma “Pūt, vējiņi” , latviešu tautasdziesma Jāzepa Vītola apdarē “Maza biju, neredzēju”
Uzdevumi: 1) izpildīt dziesmu ansablī, 2) atbildēt uz skolotāja jautājumiem par mūzikas saturu, 3) atrast interneta dziesmas vēsturi
3. Pagatavot mūzikas instrumentu un izmantot to muzicēšanā.
Uzdevumi: 1) pagatavot ritma rīku pēc instrukcijas, 2) veidot pavadijumu dziesmai un izpilda to ansablī, vai veidot ritmisku kanonu (pāros vai citādāk...).
4. Noklausīties tiešsaistes koncertlekciju “Sprādziens mūzikā”
Uzdevumi: 1) Atbildēt uz norādītajiem jautājumiem, 2) Veidot dziesmu sarakstu, kas tika dziedātas koncertlekcijā, 3) Meklēt papildus informāciju par dzirdētajiem mūziķiem.
5. Mūzikas teorijas pamatu apguve.
Uzdevumi: 1) Apgūst mūzikas izteiksmes līdzekļus, 2) izmanto apgūtos jēdzienus klausoties dziesmu.
6. Improvizācija- interpretācija.
Uzdevumi: 1) pamēģina, kā mainās dziesmas melodijas raksturs, kad to dzied legato vai stakato, 2) nodziedāt tēmu dažādā raksturā - dusmīgi, jautri, smagnēji, sāpīgi, jokojot, 3) izdzied tēmas neievērojot norādītos skaņveides paņēmienus.

Veiktie uzdevumi bija ļoti dažādi, kas ļoti atspoguļoja katra skolēna personību. Daži uzdevumi izcēlās vairāk, jo ļoti radoši tika veikti, kas arī izcēla skolēna mūzikas zināšanas. Skolēni vēlējās sevi parādīt no labākās puses, tādēļ teorētiskās zināšanas tika apgūtas labā līmenī. Tomēr, tika arī manīti skolēni, kas nevēlas nostiprināt savas zināšanas, tādēļ ir manāmi kritumi uzdevumos.

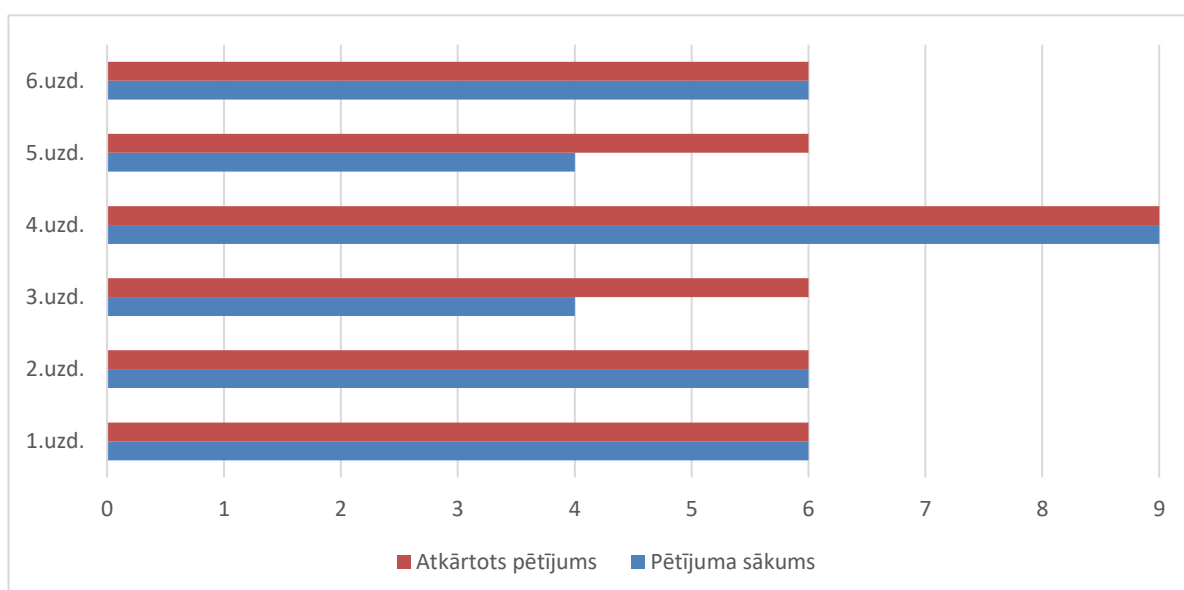
Pēc skolēnu izmēģinājuma darbības, tika izveidots attēls, katram skolēnam, ar saņemtajiem punktiem katrā uzdevumā, un apraksts ar pētījuma sākuma un atkārtotā pētījuma pamatkompetenču veidošanās līmeni darbības procesā.

15.attēls. Romāna pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

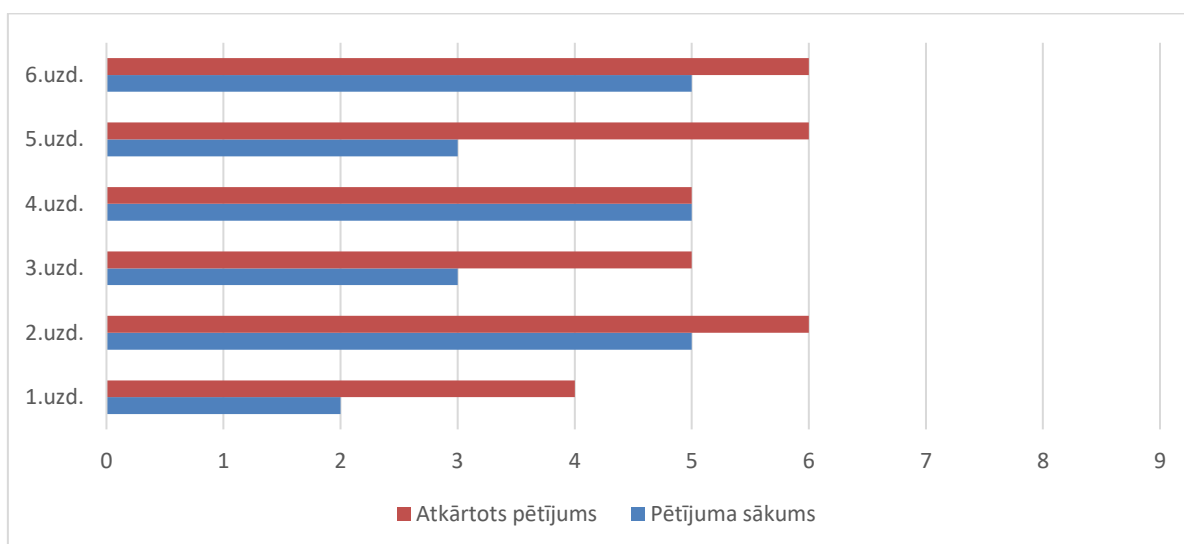
Romānam atbildot uz jautājumiem par dzirdēto un redzēto koncertlekcijā, bija lielas grūtības, jo skolēns nebija pievērsis lielu uzmanību šim pasākumam, kas radīja nespēju veikt šo uzdevumu. Par skolēna veikto uzdevumu nevarēju ieskaitīt nevienu punktu, jo visas atbildes bija nepareizas, lai kā skolēns centās tās uzminēt. Manām progresu varēja just uzdevumā par skaņdarba stāsta izveidi. Ja iepriekš skolēns bija apmulsis un nespēja izveidot atbilstošu noskaņojumam stāstu, tad šajā reizē, skolēns bija pirmais, kas pabeidza uzdevumu. Pēc stāsta izlasīšanas varēja pārliecināties, ka skolēns uzdevumu ir ļoti labi izpratis, kā arī stāstā tika izmantoti mūzikas izteiksmes līdzekļi, kas paspīlgtināja pašu stāstu. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 32 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 30 punkti, kas atbilst vidējam līmenim.

16.attēls. Ditas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

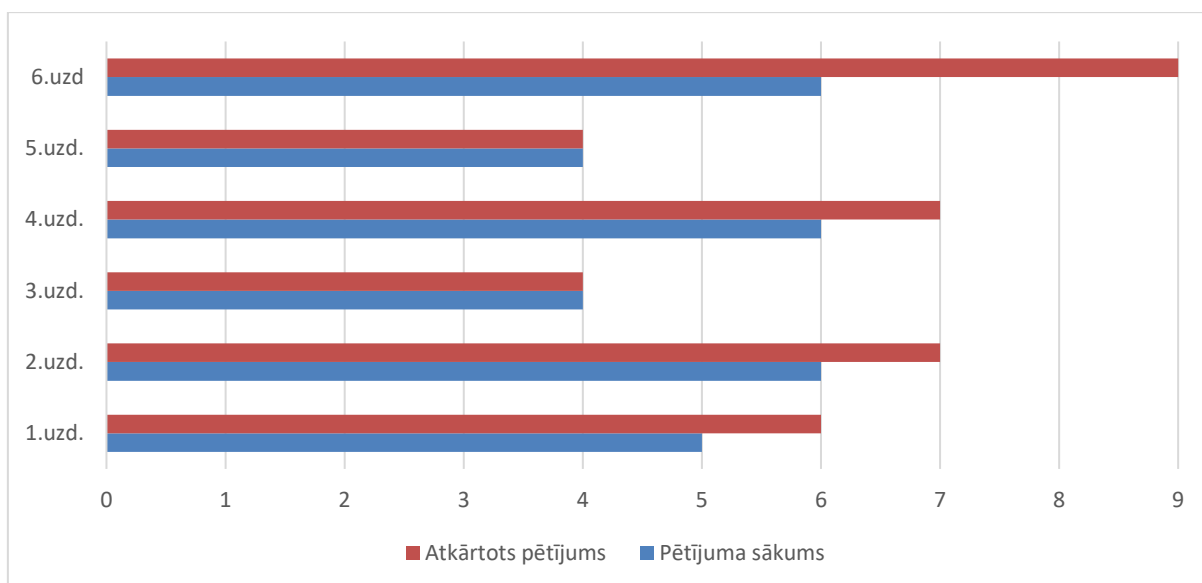
Dita veicot uzdevumu, klausoties E.Grīga skaņdarbu, spēja ļoti raiti analizēt mūzikas saturu, viņas atbildes bija precīzas un bez liekām pauzēm, bija saprotams, ka skolniece šo ir labi apguvusi. Dītai grūtības, joprojām, radīja darbs pāros. Tika iestudēts kanons, kopā ar izlozēto klasesbiedru, bet Dīta nespēja pilnvērtīgi sadarboties ar otru, skolniece, joprojām, nejutās labi veicot uzdevumu pāri. Piedāvājot veikt uzdevumu kopā ar skolotāju, viss tika izdarīts precīzi, bet kopā ar klasesbiedriem, skolniece noslēdzās. Dīta veidojot ritma pavadījumu, varēja novērot skolnieces izaugsmi ritmu apguves jomā, jo pagājušajā gadā šis uzdevums tika veikts ļoti lēni un netika izprast pat vienkāršākie ritma apzīmējumi, nu jau skolniece brīvi darbojās ar pamata ritma apzīmējumiem un viegli varēja izveidot vairākus ritma variantus, kas pašai skolniecei radīja lielu gandarījuma sajūtu. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 35 punkti, kas atbilst augstam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 39 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

17.attēls. Jēkaba pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

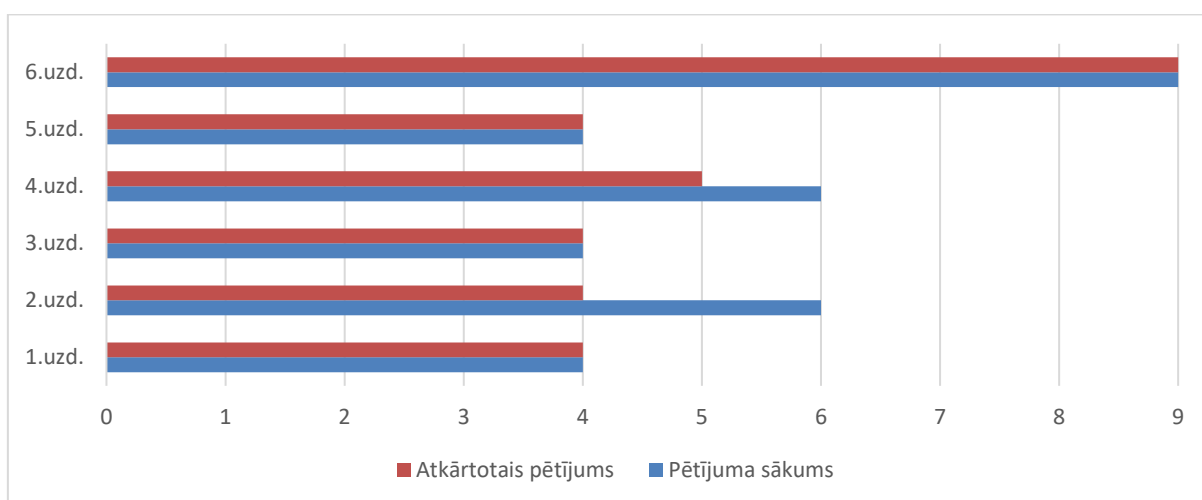
Jēkabam grūtības, joprojām, tika pamanītas skaņdarba uztverē. Klausoties un veidojot stāstu par dzirdēto skaņdarbu, skolnieks nespēja saskatīt skaņdarbā notiekošo, tā vietā skolēns tikai saklausīja mūzikas instrumentus, bet mudinot skolēnu, lai izmanto šos mūzikas instrumentus kā skaņdarba tēlus, skolēnam burvīgi izveidojās stāsts. Veicot šo uzdevumu, varēju saprast, ka skolēnam, joprojām, vajadzīga palīdzība ievirzīt pareizajā virzienā. Uzdevumos par mūzikas teorijas apguvi, skolēns parādīja pozitīvu sniegumu. Tika bez problēmām nosaukti mūzikas izteiksmes līdzekļi, kā arī tika pastāstīts ko tie nozīmē. Šos terminus skolēns arī pielietoja aprakstot dzirdēto skaņdarbu, kas radīja gandarījuma sajūtu pašam skolēnam. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 23 punkti, kas atbilst zēmam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 32 punkti, kas atbilst vidējam līmenim.

18.attēls. Betijas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

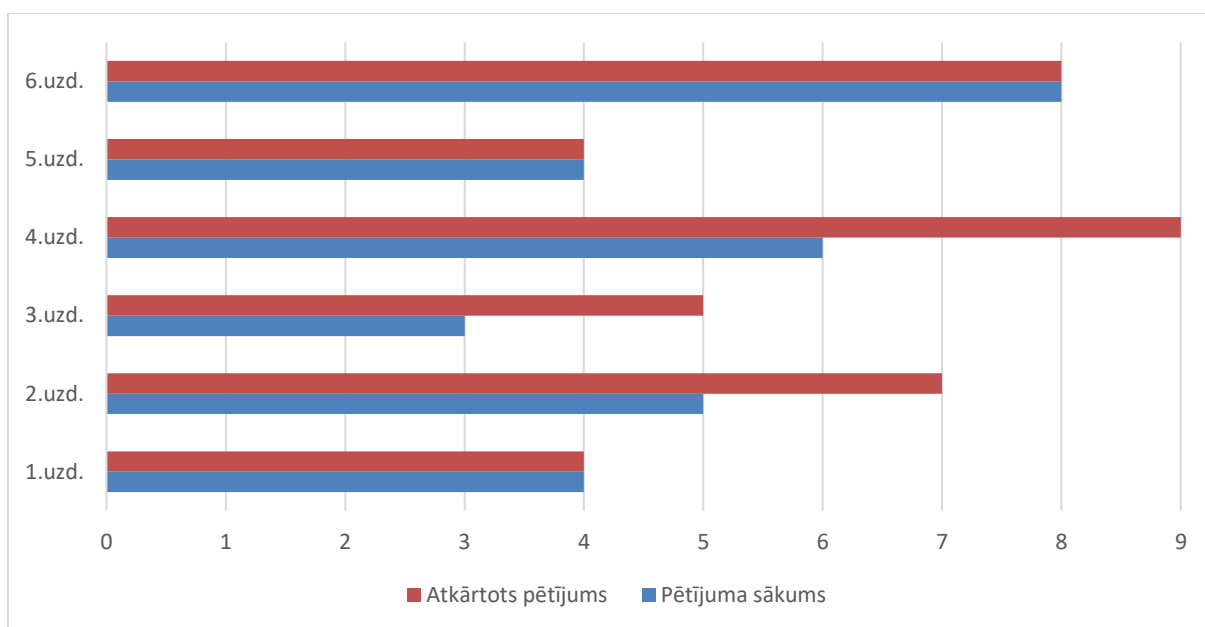
Betija veicot atkārtotos uzdevumus, parādīja labus rezultātus interneta resursu izmantošanā, jo ne tikai ļoti labi spēja sameklēt vajadzīgo informāciju, bet arī spēja palīdzēt citiem šajā uzdevumā, kas radīja pozitīvu izaugsmi. Betijas aktīvā iesaiste visos uzdevumos tika manīta arī šogad, kas radīja pozitīvu gaisotni klasē. Ļoti labi viņa iekļāvās uzdevumā par jaunradi, kas atstāja īpašu pozitīvu iespaidu uz skolotāju. Skolniece ar lielu aizrautību un enerģiju demonstrēja, kā mainās dziesmas raksturs izpildot to legato un stakato variantos. Tā pat arī uzdevumā par emociju piesaisti dziedāšanas laikā skolniece izpildīja burvīgu sniegumu, kur nešaubīgi varēja noteikti emociju. Betija bija tā skolniece, kas pacēla savas mūzikas apguves līmeni no vidējās uz augstāko līmeni. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 31 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 37 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

19.attēls. Rūda pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

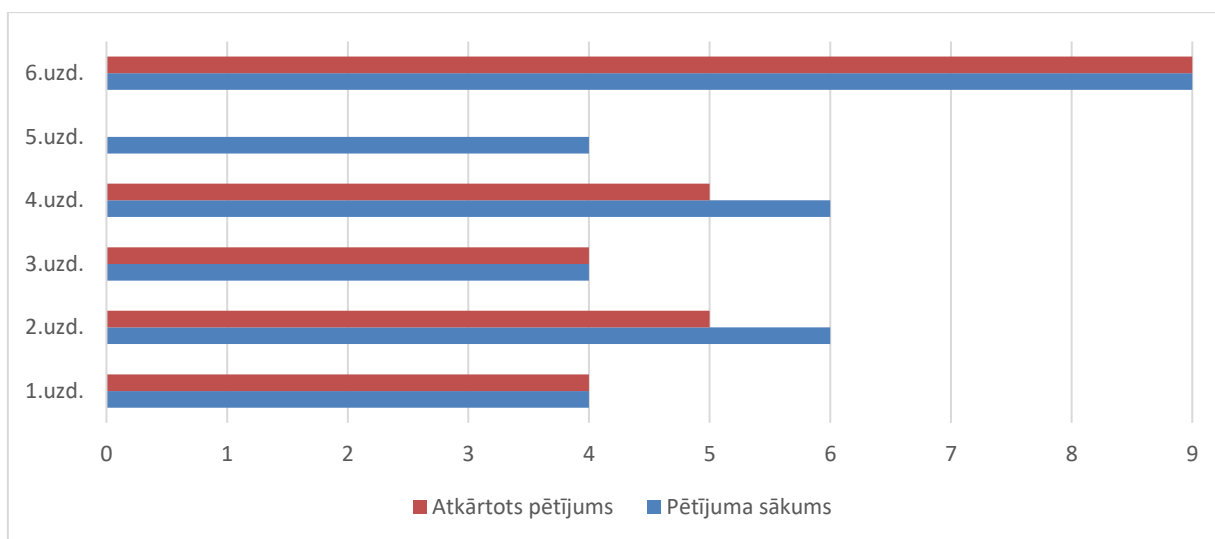
Rūdis aizvien ļoti labi iekļāvās uzdevumos par jaunradi. Rūdim grūtības sagādāja dziedāšanas uzdevums, kur viņš nespēja koncentrēties uz pašu uzdevumu, jo citu skolēnu emocijas izteiksmes bija smieklīgākas. Tādēļ skolēns nespēja koncentrēties pilnvērtīgi uzdevumam, kas atstāja negatīvu iespaidu. Dziedot dziesmu radās dažas ritma kļūdas, kas viņa izpratnē bija pareizas, bet norādot un demonstrējot atšķirības, viņš saprata savu kļūdu. Varēja novērot grūtības ar tehnoloģijas zināšanām, jo nespēja sekmīgi atrast interneta resursos prasīto. Tika meklējot izmantoti vārdi dziesmu vēsture, kas radīja haosu viņa meklēšanas informācijā. Skolotāja devās skolniekam palīgā dodot mazas norādes un ieteikumus, kas ļāva viņam saprast savu kļūdu, meklējot informāciju. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 33 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 30 punkti, kas atbilst vidējam līmenim.

20.attēls. Baibas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

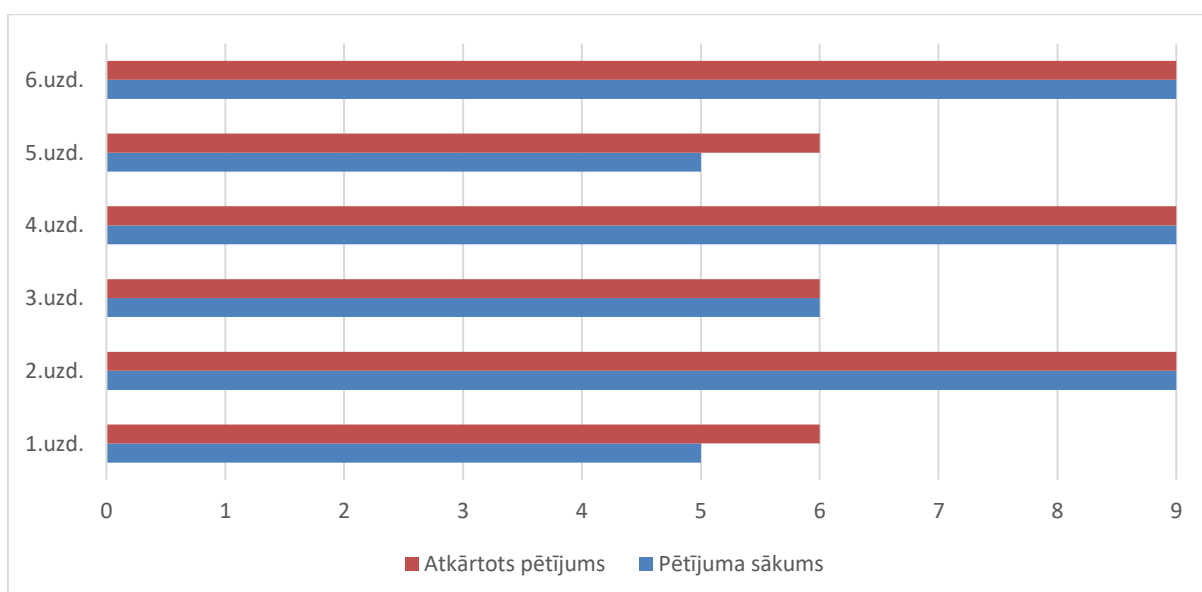
Baibas mūzikas apguves līmenis ir manāmi uzlabojies. Skolniece atbilstoši veica visus uzdevumus to prasībām. Ja iepriekš skolniece nespēja grupu uzdevumā iekļauties, tad šajā reizē varēja manīt lielu izaugsmi, skolniece ar lielu pārliecību un lepnumu veica uzdevumu. Gan dziedot, gan veicot ritma vingrinājumus kopā, viss tika izpildīts atbilstoši un nekas neliecināja, ka skolniece nespētu veikt šo uzdevumu. Skolniece parādīja labu sniegumu arī uzdevumā par tiešsaistes koncertlekciju, kurā sniedza precīza atbildes par redzēto un dzirdēto, kā arī visas dzirdētās dziesmas tika skaisti pierakstītas, bez kļūdām. Meklējot papildus informāciju par koncertlekcijā pieminētajiem komponistiem, skolniecei neradīja nekādas grūtības, viss tika atrasts un atbilstoši izpildīts. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 31 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 37 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

21.attēls. Oto pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

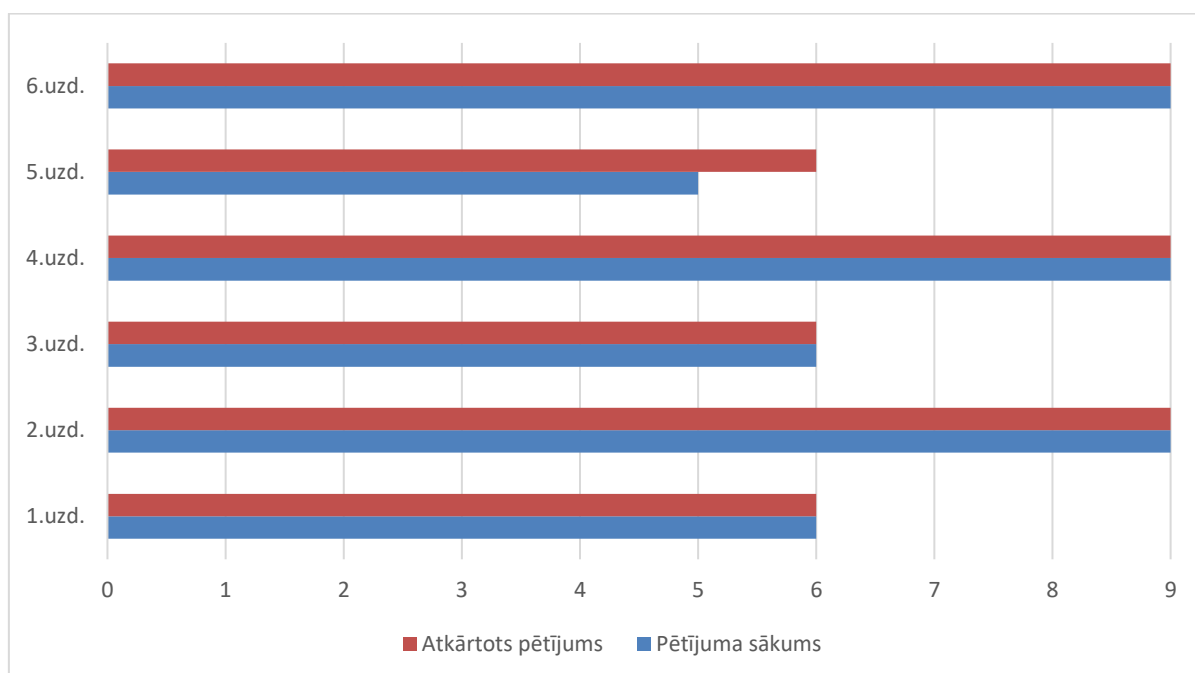
Oto mūzikas prasmēs tika novērotas dažas grūtības. Informāciju meklēšanā un izvērtēšanā, skolēns nespēja orientēties atrastajā un nespēja sameklēt, kas papildus apgrūtināja skolēna veicamo uzdevumu. Kad skolotāja novēroja skolēna informācijas meklēšanas prasmes, skolotāja pamanīja skolēna neprecīzo pieeju uzdevuma veikšanā, kas ļāva saprast skolēns ar uzdevumu netiek galā. Tika novērota pasliktināta teorijas apguve un to pielietošana, ja pagājušajā gadā skolēns spēja dažus mūzikas izteiksmes līdzekļus paskaidrot, tad šajā gadā skolēns visus terminus sajauc, līdz ar to pie klausīšanās uzdevuma skolēnam tika izmantoti nepareizi termini, kas neļāva skolotājam uzskatīt, ka skolēns būtu šīs zināšanas apguvis. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 33 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 27 punkti, kas atbilst zems līmenim.

22.attēls.. Judītes pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

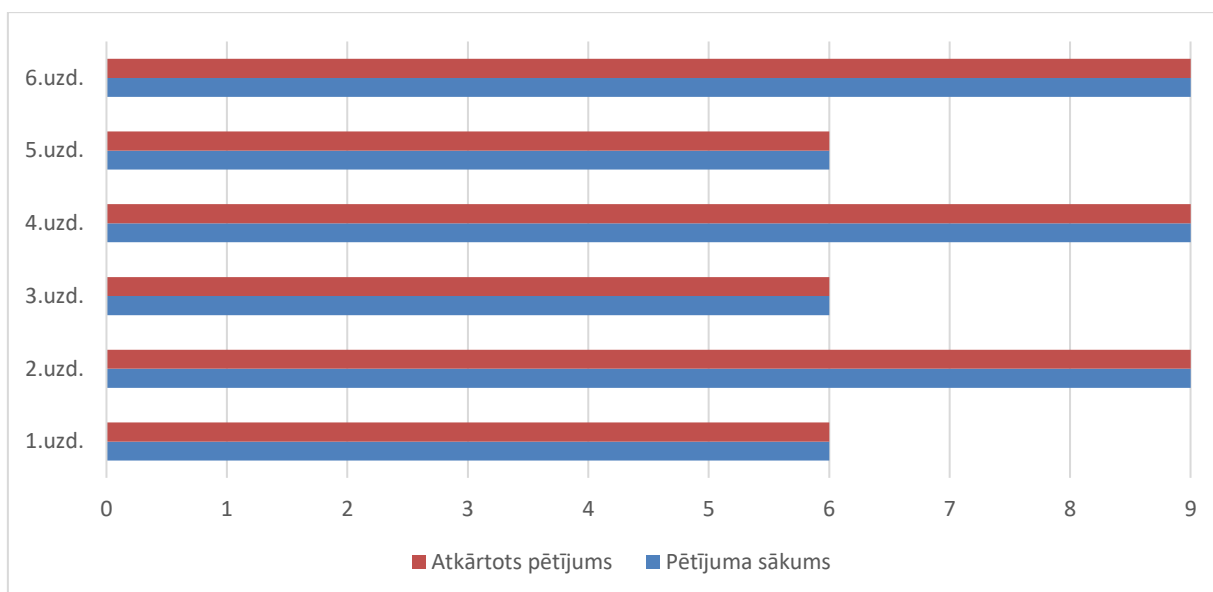
Judītes teorētiskās zināšanas ir apgūtas precīzi, tā pat arī šo teoriju izmantošana praktiskajā darbībā ir novērotas apguves līmenī. Skolniece spēja precīzi paskaidrot dotos terminu, kā arī precīzi nosauca vajadzīgos terminus skaņdarba aprakstīšanai. Skolniece uzrādīja uzlabotu sniegumu uzdevumā par stāstu veidošanu, kas iepriekš viņai radīja grūtības. Uzdevuma sākuma bija bažas vai skolniece spēj veikt uzdevumu, jo ilgi laiku viņa klausījās skaņdarbā un neko nepierakstīja, bet tuvojoties dotā laika beigām, skolniece spēja pierakstīt visu vajadzīgo. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 43 punkti, kas atbilst augstam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 45 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

23.attēls. Aleksaa pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

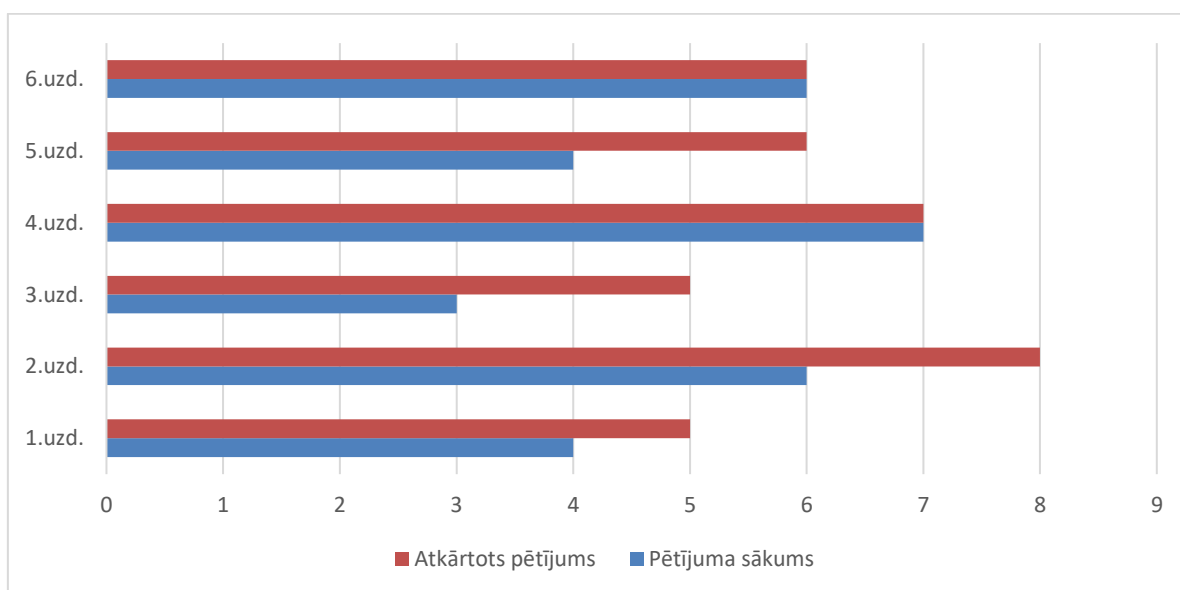
Alekss ir uzlabojis zināšanas par mūzikas izteiksmes līdzekļiem, tie tika izmantoti atbilstoši dzirdētajam skaņdarbam un to nozīme tika skaidrota precīzi. Šis ļāva novērot izaugsmi konkrētajā uzdevumā. Skolēns aizvien spēja iejusties kopējā kolektīvā, brīvi un nepiespiesti muzicējot kopā, gan pāros, kas ļāva novērot nemainīgu sadarbības spējas. Skolēns labprāt arī palīdzēja citiem, ja tas bija nepieciešams. Alekss ļoti radoši veica klausīšanās uzdevumu, pēc tam jāveido stāsts, skolēns labi iejutās melodijas gaitā, tika papildināti skaņdarba sarežģītumi, kāpinājumi, mainīgās daļas. Tika precīzi aprakstīts stāsta norise un izvēlēti atbilstoši skaņdarbam to tēli. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 41 punkti, kas atbilst augstam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 45 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

24.attēls. Evijas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

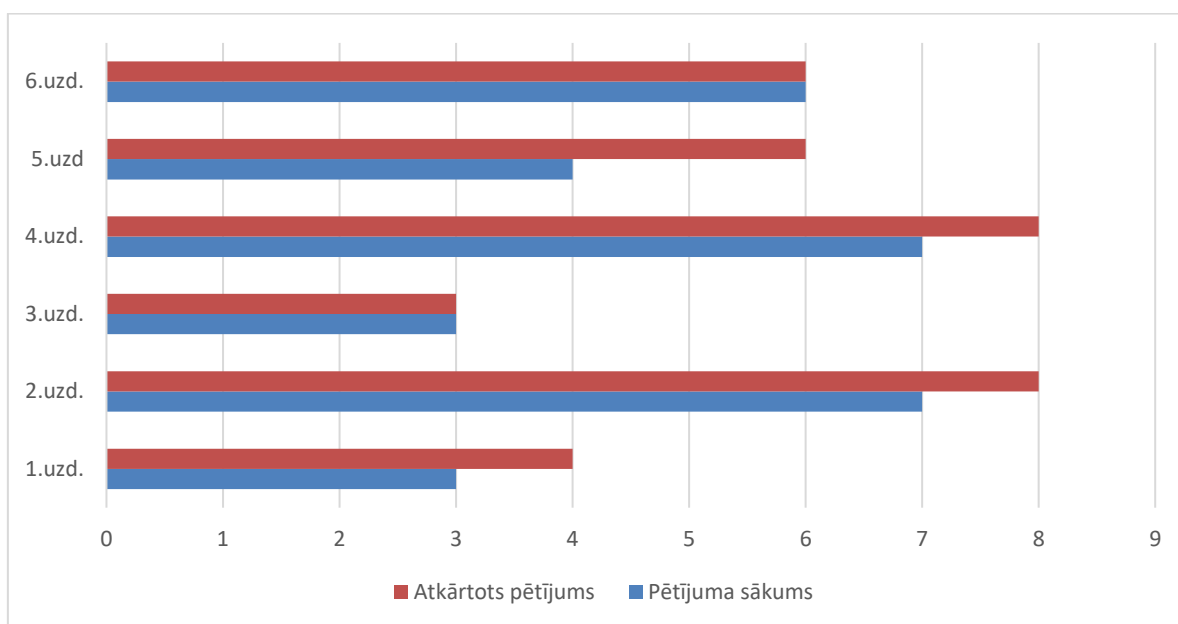
Evija mūzikas stundās, joprojām, parādīja labus sniegtumus veicot uzdevumus. Mūzikas teorijas apguve ir nemainījusies, jo uz skolotājas jautājumiem atbild ātri un precīzi, kā arī spēj savu atbildi pamatot. Ļoti labas sadarbības spējas, pāros veiksmīgi izveido ritma pavadījumu, ļoti labi arī palīdz pārējiem, ja tas ir nepieciešams. Vispārkulturālā kompetences skolniecei ir attīstīta pilnvērtīgi, jo veidojot stāstiņu par dzirdēto skaņdarbu, skolniece atkal papildināja darbu ar vizuālu uzskatu, kuru arī viņa spēja argumentēt, kādēļ tāds zīmējums. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 45 punkti, kas atbilst augstam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 45 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

25.attēls. Tomasa pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

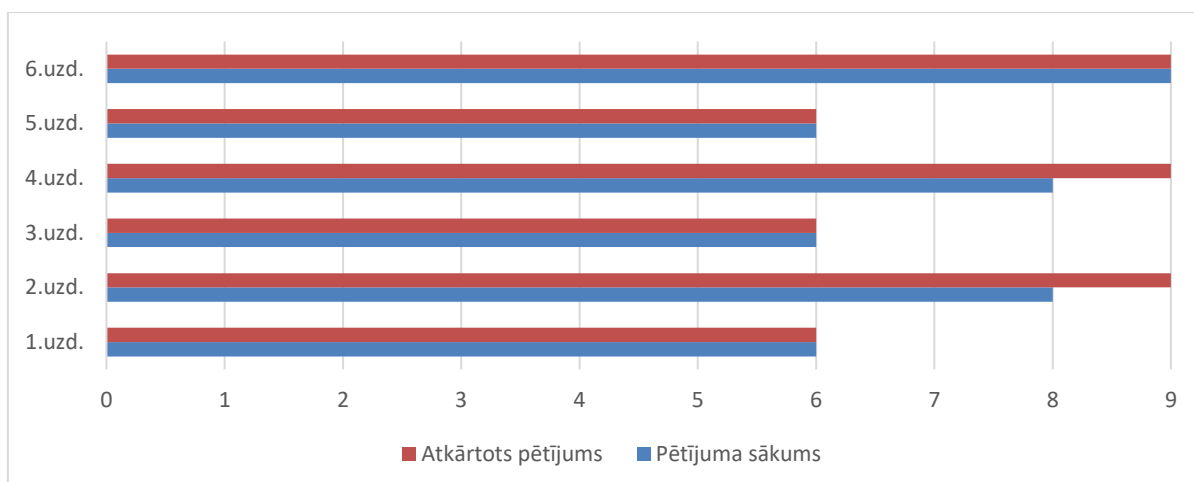
Tomass veicot uzdevumus par mūzikas teoriju, parādīja uzlabotu zināšanas līmeni, jo skaidrojot mūzikas terminus, skolēns arī spēja tos pielietot klausoties skaņdarbu. Skolēns spēja ātri un precīzi pateikt termina nozīmi, kā arī izmantot atbilstošos terminus. Ritma vingrinājuma uzdevumā ir manāmi mazi uzlabojumi. Skolēns spēja gan sacerēt sava ritma vingrinājumu, gan spēja to nospēlēt, bet vidējā tempā, kas jau ir ātrāk, nekā pagājušajā gadā. Skolēns sajūtās ļoti pacilās, ka spēj jau tik ātri pievienoties pārējiem. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 30 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 37 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

26.attēls. Jutas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

Jutai grūtības darīja ritma vingrinājuma izpilde, kas, joprojām, tika veikts neprecīzi. Skolniece ritmu izpildīja vai nu pa ātru, vai pa lēnu, kas neļāva izbaudīt kopējo skaņējumu. Mudinot skolniecei ieklausīties ritma skaņējumā un nodemonstrējot to viņai, netika gūts labāks progress. Novērojot skolniecei, varēja secināt, ka viņa nejūtas labi klases kolektīva, jo baidījās veikt uzdevumu, sajūtās neērti klases priekšā. Kopīgi veicot ar uzdevumu, tika novērots, ka skolniece paliek drošāka un brīvāka. Manāmi uzlabojumi tika manīti uzdevumā par dziesmas izpildi, kur skolniece ļoti brīvi izpildīja dziesmu, kā arī ļoti raiti atbildēja uz skolotājas jautājumiem par pašu dziesmu, kas ļāva novērot skolnieces izaugsmi šajā uzdevumā. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 30 punkti, kas atbilst vidējam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 34 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

27.attēls. Annas pamatkompetenču veidošanās līmenis pēc I un II pētījuma posma.

Anna visus uzdevumus veica atbilstoši prasībām. Jau iepriekš tika novērts augsts zināšanu līmenis, kas atspoguļojās arī šajā reizē. Skolniece ļoti ātri un vienkārši veica informācijas meklēšanu, kas iepriekš radīja mazas grūtības, bet šajā reizē, skolniece ar visu tika galā un visu vajadzīgo atrada. Teorētiskās zināšanas tika pielietotas ļoti pareizi un atbilstoši, klausoties dziesmu skolniece arī spēja atbilstoši analizēt dzirdēto, izmantojot atbilstošos terminus un apzīmējumus. Šis ļāva novērot skolnieces apgūtās zināšanas un to pielietojumu praktiskajās darbībās. Kopējais punktu skaits, pētījuma sākumā bija 43 punkti, kas atbilst augstam līmenim, bet atkārtotā pētījumā bija 45 punkti, kas atbilst augstam līmenim.

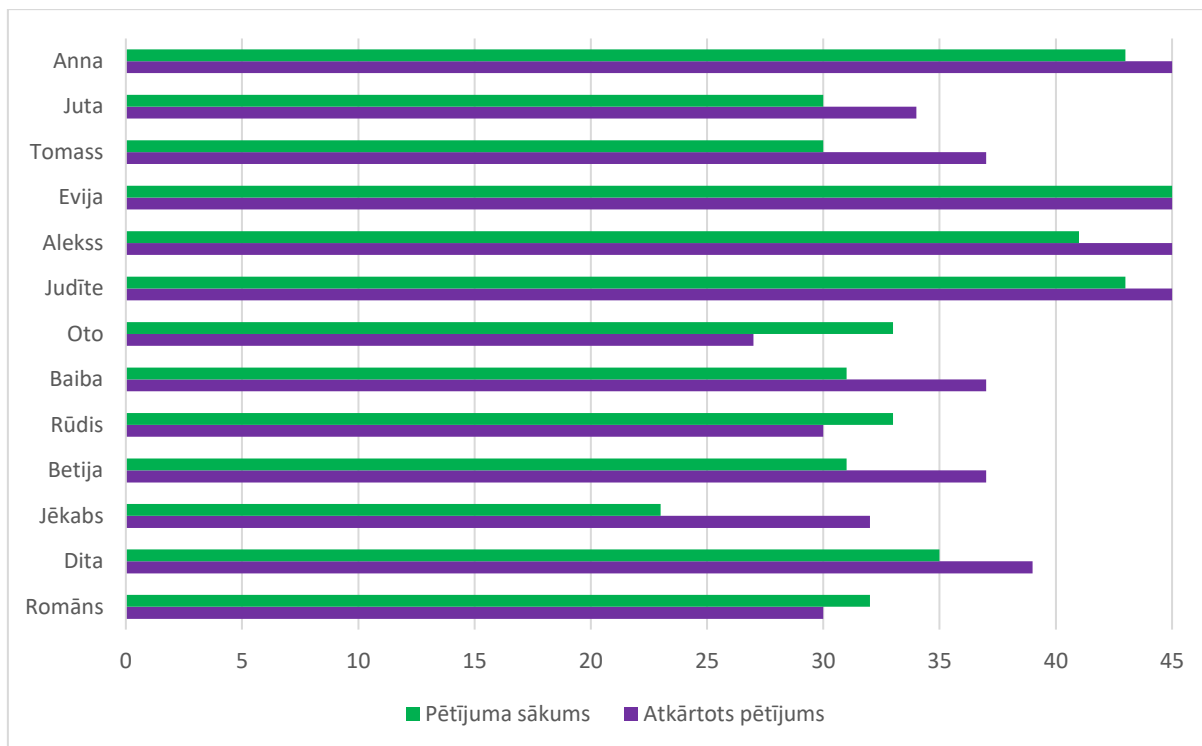
Atkārtotais pedagoģiskais novērojums un skolēnu darbības analīze, un izveidotie raksturojumi, attēli ļāva padziļināti novērtēt skolēnu pamatkompetences muzikālajās darbībās un aktivitātēs.

Matemātiski tika izrēķināts pamatkompetenču veidošanas līmeņi, kas atspoguļots 1.tabulā. Varam konstatēt, ka 8 skolēni sasniedza augstu līmeni, 3 skolēni sasniedza vidēju līmeni, 1 skolēns sasniedza zemu līmeni.

Teorētiskās zināšanās tika manīts liels progress, jo lielākā daļa skolēni veiksmīgi tika galā ar uzdevumu un jau raitāk spēja analizēt dziesmu, izmantojot mūzikas izteiksmes līdzekļus. Pašattīstības kompetence skolēniem šajā uzdevumā bija apgūta ļoti labi, ja pagājušajā gadījumā grūtībās, tad šajā gadā skolēni tika ar visu galā pielietojot terminus.

Dziedāšanas uzdevumi, joprojām, skolēniem nesagādājas grūtības, jo kolektīvi dziedot patika visiem, kas atspoguļoja labu komunikatīvās kompetences attīstību. Veidojot ritma instrumentu pēc parauga, skolēni bija neuzmanīgi un nespēja pilnvērtīgi pabeigt uzdevumu, kas ļāva novērot pasliktinājušos mācību un izziņas kompetenci.

28.attēls. Skolēnu pamatkompetenču veidošanas līmenis pēc I un II pētījuma posma.

Salīdzinot rezultātus ar iepriekšējo mācību gadu, var manīt uzlabotus rezultātus, kas īpaši labi salīdzināms un vērojams pievienotajos attēlos, kur uzskatāmi var manīt skolēnu izaugsmi pamatkompetenču veidošanās mūzikā. Vairāk kā puse klase ir sasniegusi augstu līmeni mūzikas zināšanās.

Bet ir arī manīti kritumi pamatkompetenču līmeņos, kuros skolēns vēl nesniedz pietiekamu labu zināšanu līmeni.

2.4. PEDAGOĢISKIE IETEIKUMI

Analizējot teorētisko literatūru un izmēģinājuma darbības rezultātus, var secināt, ka ir vairāki faktori, kas ietekmē skolēnu pamatkompetenču veidošanās līmeni.

Pamatkompetence mūzikā ir balstīta uz radošo darbību, tā ir dziedāšana, instrumentu spēlēšana, dažādu radošu uzdevumu veikšana mūzikas stundu pilnveidošanai. Radošajā darbībā mūzikas stundās, spējām radīt jaunas idejas, kā labāk skolēniem nodot šīs zināšanas, lai tās skolēniem būtu aktuālas. Skolēna praktiskā darbība un asociāciju veidošana spēj šādā veidā radināt skolēnam pilnvērtīgāk izprast mūzikas teoriju un paplašināt arī savas zināšanas. Mūzikas stundām ir būtiska nozīme, kuru laikā skolēns var brīvi izpausties, tādēļ ir jāļauj skolēniem veidot radošas pieejas uzdevumu veikšanai.

Tomēr, viens no faktoriem, kas ietekmē skolēnu rezultātus ir mācību stundu pieeja. Skolēniem mūzikas stundas ir jāveido pēc iespējas radošāki un daudzveidīgāki, jo tiek novērota skolēnu neuzmanība vienveidīgos uzdevumos. Tādēļ šāda veida uzdevumos, skolēniem tiek manīti pasliktināti rezultāti mūzikas stundās. Šie pasliktinātie sniegumi ir novērojami ar pašu skolēna uzmanības nepievēršanu vai blakus lietu veikšanu, kas neļauj skolēnam pilnvērtīgi sniegt savas zināšanas un prasmes.

Tādēļ ieteicams pievērst svarīgu uzmanību uz skolēnu iesaisti mūzikas stundās, jo uzskatāmi tiek pamanīts, ja skolēns nav ieinteresēts mūzikas stundās, tad skolēns arī nesniegs pozitīvu rezultātu veicot mūzikas uzdevumus un netiks attīstīta neviena no pamatkompetencēm.

Kas būtu attiecināms uz skolēnu nespēju koncentrēties veicot uzdevumus, ievērojot šīs īpatnības, vajadzētu pievērst uzmanību, ļaujot šādiem skolēniem, darbu veikt mazliet lēnāk, tas būtu dot papildus laiku, lai skolēns varētu mierīgi un bez steigas nomierināties un veikt darbu. Atbalstot skolēnu mācību procesā, skolotājs radīs pozitīvu un drošu vidi skolēnam, kas skolēnam ir būtiski jebkurā vidē, dzīves situācijā.

Vēl būtiska nianse mūzikas stundās ir vairāk attīstīt informācijas un tehnoloģijas pamatkompetenci, jo rodas, joprojām, grūtības izmantojot tās. Biežu viedierīču pielietojums mūzikas stundās, radīs pozitīvākus rezultātus turpmākajai darbībai, jo skolēni spēs brīvāk orientēties tajā. Mūzikas stundās radošajai darbībai un tehnoloģiju apvienošanai ir dažādas interaktīvas nodarbības, uzdevumi, kas skolēnu pamatkompetenču attīstību padziļinātu vēl vairāk.

Mūsdienu skolās aizvien vairāk parādās interaktīvās tāfeles, kurus labi var izmantot mācību procesā. Mūzikas stundās arī nav neiespējami tās izmantot, piemēram, digitālā vietne solfeg.io, kur varam apgūt gan nošu rakstu, gan ritma grupas, gan iepazīties ar dažādiem instrumentiem vienas dziesmas ietvaros. Izpētīt kā dziesma skan vienkārši dziedot a capella, kā dziesma skan, izmantojot tikai vienu mūzikas instrumentu u.c. varianti. Šādi ieinteresējot skolēnus mūzikas stundās, pedagogs gūs pozitīvu sniegumu no skolēniem, kas attīstīts gan informāciju un tehnoloģijas pamatkompetenci, gan pašattīstības kompetenci.

Izmēģinājuma darbības pierādīja, ka mūzikas stundās pamatkompetenču veidošanās attīstās visos piecos kompetenču veidos. Skolēni parādīja dažādus sniegunus katrā no pamatkompetencēm un snieguma rezultāti ir ļoti uzlabojušies. Izmantojot muzikālās aktivitātes jau no 1.klases, skolēns spēs sevi pilnvērtīgi attīstīt gan prasmēs, gan zināšanās visās pamatkompetencēs.

SECINĀJUMI

1. Kompetence ir spēja izmantot zināšanas un prasmes reālās, neierastās dzīves situācijās. Jēgpilnu zināšanu pielietošana dzīves situācijās.
2. Pastāv 8 pamatakompetences - kultūras izpratne un izpausme, komunikatīva, digitāla, mācīšana mācīties, sociālās un pilsoniskās prasmes, pašiniciatīva, saziņa dzimtajā valodā.
3. Nepieciešamas pamatakompetences mūzikas stundās ir informāciju un tehnoloģijas, mācību un izziņas, vispārkulturālā, pašattīstības kā arī komunikatīvā kompetence. Ja skolēnu pamatakompetences mūzikā noritētu sekmīgāk, tad skolēns būtu ieinteresētāks aktīvāk darboties mūzikas stundās. Skolēnu radošā darbība un pašattīstības raisošie uzdevumi, spēj rast skolēnam iespēju paskatīties uz mūzikas stundām savādāk un izvērtēt savas iespējas turpmākajai nākotnei.
4. Skolotājiem ir jāspēj izveidot un atrasts vajadzīgāko pieeju, kas sekmēs iemaņu un zināšanu apguvi. Skolotājiem ir jāspēj attīstīt profesionālo kompetenci, lai kvalitatīvi organizēt pedagoģiskās darbības gaitu. Pilnveidojot sevi, pedagogs spēs iedrošināt un mudināt skolēnus labākai priekšmeta apguvei. Izvērtējot pamatakompetenču pielietojumu, pedagogs būs pilnvērtīgi apguvis kompetenču būtību un to jēgpilnu izmantošanu dzīves situācijās.
5. Pedagogam mūzikas stundas, tā pat kā citi mācību priekšmeti, bez kompetenču apguves, nav iespējams kvalitatīvs un darbībām bagātu zināšanu pielietojums sadzīves situācijās.
6. Empīriskā pētījuma tika izmantotas šādas metodes- pedagoģiskais novērojums, izmēģinājuma darbība. Tās deva iespēju no visiem aspektiem, labāk izprast skolēnu mūzikas stundās iegūtās spējas, pamatakompetenču veidošanās aspektus.
7. Izmēģinājuma darbībā tika izstrādāti kritēriji, kuri balstījās uz piecām pamatakompetencēm- vispārkulturālā, komunikatīva, informācijas un tehnoloģijas, mācību un izziņas, pašattīstības kompetencēm. Kritēriji palīdzēja izvērtēt skolēna aktivitāti dažādos prasmju līmeņos.
8. Izmēģinājuma darbību rezultāti ir šādi: pēc empīriskā pētījuma I posmā augsts pamatakompetenču veidošanas līmeni sasniedza 5 skolēni, vidējs līmenis ir 7 skolēniem, zems līmenis 1 skolēnam. Tas nozīmē, ka skolēnu pamatakompetenču līmenis lielākoties ir vidējā līmenī.
9. Izmēģinājuma darbību rezultāti ir šādi: pēc empīriskā pētījuma II posmā augsts pamatakompetenču veidošanās līmeni sasniedza 8 skolēni, vidējs līmenis 3 skolēniem, zems līmenis 1 skolēnam. Tas nozīmē, ka skolēnu pamatakompetenču līmenis ir paaugstinājies.

10. Pētījuma hipotēze, sākumskolas skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās būs sekmīga, ja skolotāja piedāvās skolēniem dažādus uzdevumus un muzikālas aktivitātes to attīstībai, kā arī ja skolēni aktīvi iesaistīties muzikālajās darbībās. Tiek pierādīta hipotēze, jo skolotājam piedāvājos, piemēram, improvizācijas uzdevums, kur skolēni veidoja dažādus, pretstata dziedājumus, varēja redzēt arī skolēnu aktīvo iesaisti, balstoties uz šī uzdevuma rezultātiem var pārliecināties, ka šajā uzdevumā ir augstāks apguves līmenis. Pētījuma mērķis, teorētiski un empīriski pārbaudīt skolēnu pamatkompetenču veidošanās iespējas mūzikas stundās sākumskolā ir sasniegts. Mērķis tika sasniegts izpētot teorētisko literatūru un empīriski to pārbaudot, jo mūzikas stundās ir dažādas iespējas un veidi, kā attīstīt pamatkompetenču veidošanos.

LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Birzkops, J. (1999). *Muzicēšana kā labākā intelektuālo spēju attīstītāja*. Apgāde Liesma.
2. Birzkops, I.J. (2002). *Muzicēšana-labāka intelektuālo spēju attīstītājs*. Zvaigzne ABC
3. Blinkena, A., Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., un Skunjiņa, V. (2000). *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Zvaigzne ABC.
4. Brice, B. (2014) *Mūzika dara pasauli labāku*. Talsu Vēstis. Publicistikas veids. Pieejams: <https://arhivs.talsuvestis.lv/lv/zinas/muzika-dara-pasauli-labaku/>
5. Busch Andersson, C. (2020). *Educational work*. Karlstads Universitet. Pieejams: <https://www.kau.se/en/pedagogical-work>
6. Čakāne, L. (2018). *Formatīvās vērtēšanas lomas pastiprināšanās, īstenojot mācīšanos iedziļinoties. Mācīšanās lietpratībai*. Pieejams: https://www.siic.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/siic/Kolektiva_monografija/5-nodala-Macisanas_Lietpratibai.pdf
7. Čerpinska, I. un Vilkārse, I. (2002). *Mūzika 3.klasei. Skolotāju grāmata*, Zvaigzne ABC.
8. *Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.1. specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu" 8.3.1.1. pasākuma "Kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura aprobācija un ieviešana" īstenošanas noteikumi*. (24.11.2015). Ministru kabineta noteikumi. (MKN) Pants Nr.2. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/278201-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-831-specifiska-atbalsta-merka-attistit-kompetencu-pieeja-balstitu-visparejas-izglitibas-saturu-8311-pasakuma-kompetencu-pieeja-balstita-visparejas-izglitibas-satura-aprobacija-un-ieviesana-istenosanas-noteikumi>
9. *Digital competence: an essential skill for 21st century teachers and students*. (2020). School Education Gateway. European Toolkit for Schools. Pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/lv/pub/resources/tutorials/digital-competence-the-vital-.htm>

10. Ērkšķe, I. (2019). *Mūzika palīdz iemācīties pārvarēt grūtības*. Pieejams: <https://ir.lv/2019/08/26/muzika-palidz-iemacities-parvaret-grutibas/>
11. Garleja, R. (2006), *Cilvēkpotenciāls sociālā vidē*. Izdevniecība RaKa.
12. Gordon, E. E. (1998). *Introduction to Research and the Psychology of Music*. Chicago: GIA Publications.
13. Grauzdiņa, I. un Vasmanis, I. (2004). *Mūzika 6.klasei. Skolotāju grāmata*, Zvaigzne ABC.
14. Groskopa, I. un Mediņa, R. (2018). *Pirmsskolas mūzikas skolotāju pieredzes skola "Mārzemītē"*. Pieejams: <https://www.marupe.lv/index.php/lv/zinas/pirmsskolas-muzikas-skolotaju-pieredzes-skola-marzemite-21-02-2018>
15. Huber, J. & Camp, M.-A. (2013). *Schulischer Musikunterricht in Dur und Moll. Bildung Schweiz*. Pieejams: <https://zenodo.org/record/215454#.Yr3mJXZBy3A>
16. *Kā attīstīt caurviju prasmi?* (2021). Valsts izglītības satura centrs. ESF projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/resources/6285>
17. Lāce, I. (2018). *Vispārīgā pedagoģija un pedagoģiskās domas attīstības*. Sākumskolas skolotāja ar vienu priekšmetu pamatskolā, LU.
18. Lasmane, L. (2003) . *Muzikālā audzināšana pirmsskolā*. Izdevniecība RaKa.
19. Līvmane, I. (2019). *Skaidrojam, kas ir kompetenču izglītība*. Pieejams: <https://www.la.lv/kompetencu-izglitiba>
20. Margeviča-Grinberga I., (2021). *Skolotāja profesionālā kompetence mūsdienu mainīgajā, neparedzamajā pasaulē*. Zinātniski metodisks izdevums. Žurnāls TAGAD. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/03/TAGAD_2021_WEB_2021.pdf
21. Martin, A., (2020). *The Importance of Music Education in Schools*. Pieejams: <https://www.graduateprogram.org/2020/08/the-importance-of-music-education-in-schools/>
22. Martinsone, B. (2018). *Es ticu, ka tev izdosies!* Izdevums Skola 2030 "Domāt. Darīt. Zināt." Pieejams:

https://www.skola2030.lv/admin/filemanager/files/1/NL2_Skola2030_Decembris_pdf.pdf

23. *Mērķis:lietpretība*. (2019). Skola 2030 Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/macibu-satur/macibu-satura-pilnveide/merkis-lietpratiba>
24. Mustonena-Dālvista, J. (2019). *Pirmā recepte, lai kļūtu par lielisku skolotāju-pilnībā nodoties šim aicinājumam*. žurnāls “Mūzikas saule”.
25. *Mūzizglītības galvenās pamatprasmes*. (2007). Izlītības un klutūras ĢD, Programma mūzizglītības jomā. Eiropas pamatprincipu kopums. Pieejams: <https://jaunatne.gov.lv/wp-content/uploads/2020/07/kompetences.pdf>
26. Mūrniece, L. (1998). *Mūzika kā studējošas jaunatnes garīgo vērtību veidošanās līdzeklis*. Rīga: Latvijas Universitāte.
27. Mūrniece, L., Kriumane, L. un Žune, I. (2017). *Mūzikas pedagogija*. Izdevniecība RaKa.
28. Mūrnieks, A., (2018). *Palīgā izglītības reformai*. Latvijas vispārējās izglītības iestāžu mūzikas skolotāju asociācija (LVIIMSA), Pieejams: <http://muzikasskolotajiem.blogspot.com/2018/04/andreja-murnieka-viedoklis-par.html>
29. *Mācību priekšmeta programmas paraugs 1.9.klasei*. (2018). Skola 2030. Mācību priekšmeta programmas paraugs. Valsts izglītības satura centrs. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/resources/312>
30. *Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem*. (27.11.2018). Ministru kabineta noteikumi. (MKN) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem>
31. *Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību*. (11.09.2018). Ministru kabineta noteikumi. (MKN) 3.nodaļa. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/301572-noteikumi-par-pedagogiem-nepieciemamo-izglitibu-un-profesionalo-kvalifikaciju-un-pedagogu-profesionalas-kompetences-pilnveides>

32. Oliņa, Z., Namsone, D. un France, I. (2018). *Kompetence kā kompleks skolēna mācīšanās rezultāts*. Latvijas Universitāte. Pieejams: https://www.siic.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/siic/Kolektiva_monografija/Macisanas_Lietpratibai.pdf
33. Ozola, G. (2015). *Mūzika- kā vēl viena valoda*. Pieejams: <https://www.la.lv/muzika-ka-vel-viena-valoda>
34. Pestovs, P. un Auziņš, A. (2018). *Vērtēšana skolēna izaugsmei*. Izdevums Skola 2030 “Domāt. Darīt. Zināt.” Pieejams: https://www.skola2030.lv/admin/filemanager/files/1/NL2_Skola2030_Decembris_pdf.pdf
35. Piažē, Ž. (2002). *Bērna intelektuālā attīstība*. Izdevniecība Pētergailis.
36. Purēns, V. (2017). *Kā attīstīt kompetenci*. Rīga: Izdevniecība RaKa.
37. *Preparing our youth for an inclusive and sustainable world*. (2016). Global competency for an inclusive world. OECD Pieejams: <https://www.oecd.org/education/Global-competency-for-an-inclusive-world.pdf>
38. Rauhvargers, A. (2008). *Boloņas procesa un ES kvalifikāciju ietvarstruktūras – kopējais un atšķirīgais*. Pieejams: <https://www.yumpu.com/lv/document/read/30150510/es-kvalifikaciju-ietvarstruktura-maa-3-4-izglatabai>
39. *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competencies for lifelong learning*. (2006). Official Journal of the European Union, L394/10. European Parliament and the Council. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>
40. Rohwer, D. & Henry, W. (2004). *University teachers' perceptions of requisite skills and characteristics of effective music teachers*. Journal of Music Teacher Education.
41. *Support for learners*. (2019). School Education Gateway. European Toolkit for Schools. Pieejams: <https://www.schooleducationgateway.eu/lv/pub/resources/toolkitsforschools/area.cfm?a=3>

42. Špona, A. (2001). *Audzināšanas teorija un prakse*. Izdevniecība RaKa.
43. Terhart, E. (2002). *Standards für die Lehrerbildung: eine Expertise für die Kultusministerkonferenz*. Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/27657358_Standards_fur_die_Lehrerbildung_eine_Expertise_fur_die_Kultusministerkonferenz
44. Tēzaurs (2022). *Izmēģinājums*. Pieejams: <https://tezaurs.lv/izm%C4%93%C4%A3in%C4%81jums>
45. Tēzaurs (2022). *Darbība*. Pieejams: <https://tezaurs.lv/darb%C4%ABba>
46. Urtāne, R. (2017). *21.gadsimta skola – skolēni māca dabaszinības saviem vecākiem*. Swedbank. Pieejams: <https://blog.swedbank.lv/karjera/skoleni-maca-dabaszinibas-saviem-vecakiem-145>
47. Vasmanis, I. (2003). *Mūzika 4.klasei. Skolotāju grāmata, Zvaigzne ABC*.
48. Zariņš, D. (2003) . *Mūzikas pedagogijas pamati*. Izdevniecība RaKa.
49. Ziemele, D. (2012) Orff mūzikas studija. *Kāpēc izvēlēties Orff nodarbības? Orff mūzikas studija* Pieejams: <http://orff.lv/lv/studija/kapecorff/index.html>
50. Žogla, I., Kalniņa, D., Antiņa, I. (2012). *Skolotāja pētnieciskā darbība*. Izdevniecība RaKa.
51. Wilson, N., (2022). *Why is music education in schools important?* The Inspired classroom. Pieejams: <https://theinspiredclassroom.com/2017/05/why-is-music-education-in-schools-important/>

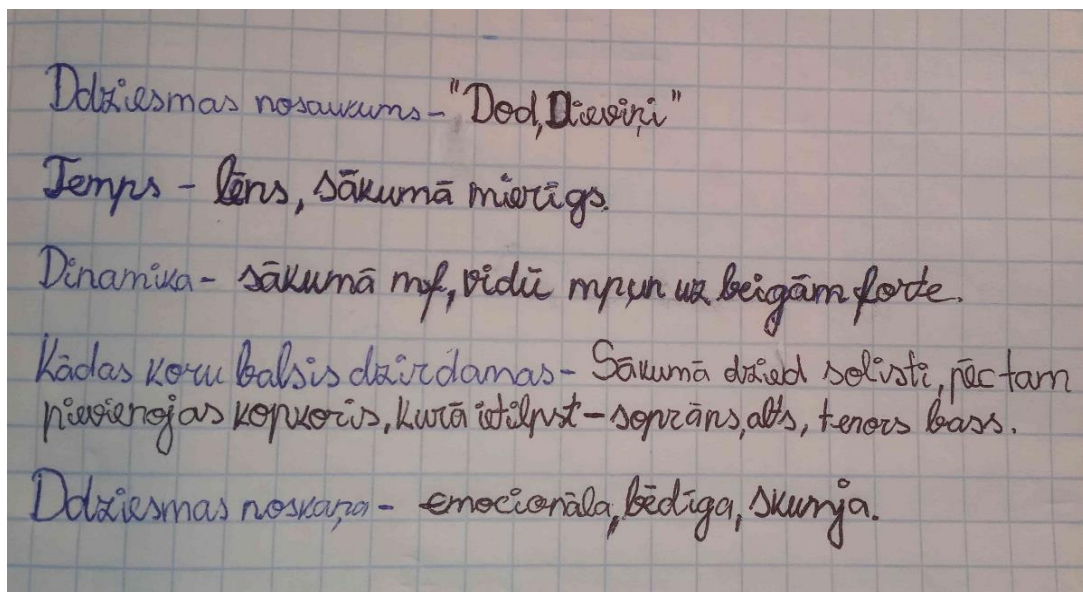
PIELIKUMI

1. Pielikums, Skolnieces Baibas darbs.

Mērķis skolēnu darbībai: pilnveido komunikatīvo kompetenci. Skolēns pašgatavoto instrumentu varēs pielietot skaņu apguvei, nosakot skaņu reģistrus, kā arī apgūstot instrumenta spēli ansablī.

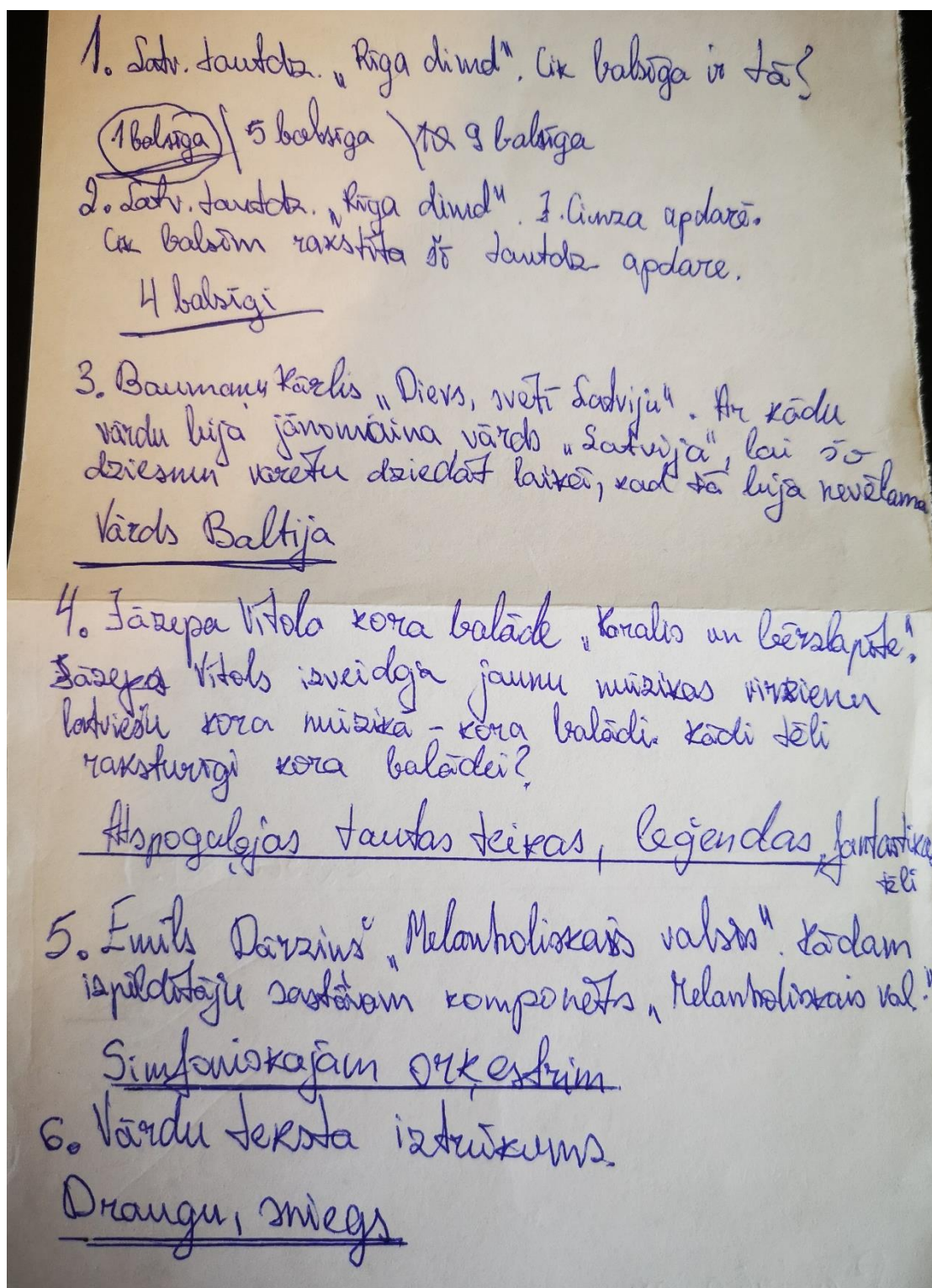
2. **Pielikums.** Skolnieka Oto veiktais uzdevums pedagoģisko novērojumu un skolēnu darbību analīzei. Mūzikas teorijas pamatu apguve 1.uzdevums, kurā tiek apgūti mūzikas

3. **Pielikums.** Skolnieces Evijas veiktais uzdevums pedagoģisko novērojumu un skolēnu darbību analīzei. Mūzikas klausīšanās skaņdarbs, kurā skolniece izveidoja radošu darbu pievienojot zīmējumu savam stāstījumam.

4. **Pielikums.** Skolnieces Betijas veiktais uzdevums pedagoģisko novērojumu un skolēnu darbību analīzei. Noklausīties tiešsaistes koncertlekciju "Latvijas gadsimts", atbildes uz dotajiem jautājumiem.

5. Pielikums.

Skolēnu pamatkompetences veidošanās novērojuma rezultāti pēc I pētījuma posmā.

Vārds	Pamatkompetenču kritēriji muzikālajās darbībās						Kopējais punktu skaits	Pamatkompetenču veidošanas līmenis
	1.	2.	3.	4.	5.	6.		
Romāns	3 2	2 3 1	2 1	3 2 1	3 3	2 2	32	Vidējs līmenis
Dita	3 3	2 2 2	2 2	3 3 3	2 2	2 2	35	Augsts līmenis
Jēkabs	1 1	2 2 1	2 1	2 2 1	1 2	2 1 2	23	Zems līmenis
Betija	3 2	2 2 2	2 2	2 2 2	2 2	2 2	31	Vidējs līmenis
Rūdis	2 2	2 2 2	2 2	2 2 2	2 2	3 3 3	33	Vidējs līmenis
Baiba	2 2	2 2 1	2 1	3 2 1	2 2	3 2 3	31	Vidējs līmenis
Oto	2 2	2 2 2	2 2	2 2 2	2 2	3 3 3	33	Vidējs līmenis
Judīte	3 2	3 3 3	3 3	3 3 3	3 2	3 3 3	43	Augsts līmenis
Alekss	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	3 2	3 3 3	41	Augsts līmenis
Evija	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	45	Augsts līmenis
Tomass	2 2	2 2 2	2 1	3 2 2	2 2	2 2	30	Vidējs līmenis
Juta	2 1	2 2 3	2 1	2 2 3	2 2	2 2	30	Vidējs līmenis
Anna	3 3	3 3 2	3 3	3 3 2	3 3	3 3	43	Augsts līmenis

6. Pielikums.

Skolēnu pamatkompetences veidošanas novērojuma rezultāti pēc II pētījuma posmā.

Vārds	Pamatkompetenču kritēriji muzikālajās darbības						Kopējais punktu skaits	Pamatkompetenču veidošanas līmenis
	1.	2.	3.	4.	5.	6.		
Romāns	3 3	3 2 1	3 2	0 0 1	3 3	2 2	30	Vidējs līmenis
Dīta	3 3	2 2 2	3 3	3 3 3	3 3	2 2	39	Augsts līmenis
Jēkabs	3 1	2 2 2	3 2	2 2 1	3 3	2 2	32	Vidējs līmenis
Betija	3 3	2 2 3	2 2	2 2 3	2 2	3 3 3	37	Augsts līmenis
Rūdis	2 2	1 2 1	2 2	2 2 1	2 2	3 3 3	30	Vidējs līmenis
Baiba	2 2	3 2 2	2 3	3 3 3	2 2	3 2 3	37	Augsts līmenis
Oto	2 2	2 2 1	2 2	2 2 1	0 0	3 3 3	27	Zems līmenis
Judīte	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	3 3	3 3	45	Augsts līmenis
Alekss	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	3 3	3 3	45	Augsts līmenis
Evija	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	3 3	3 3	45	Augsts līmenis
Tomass	3 2	3 3 2	2 3	3 2 2	3 3	2 2 2	37	Augsts līmenis
Juta	2 2	2 3 3	2 1	2 2 3	3 3	2 2 2	34	Augsts līmenis
Anna	3 3	3 3 3	3 3	3 3 3	3 3	3 3	45	Augsts līmenis

Bakalaura darbs “___Skolēnu pamatkompetenču veidošanās mūzikas stundās sākumskolā___” izstrādāts Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi un izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti.

Autors: ___Baiba Pētersone_____

(vārds, uzvārds)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Darba zinātniskais vadītājs/a: ___Dr.paed. ,docente Ligita Stramkale_____

(zinātniskais grāds, vārds, uzvārds)

2022. gada rudens semestris

*ŠIS DARBS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.